

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KUZGUNCUK'TA TARİHSEL ARAŞTIRMA
ve
ÇEVRESEL ANALİZ

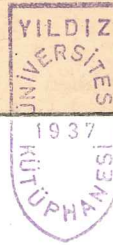
RÖLÖVE - RESTORASYON YÜKSEK LİSANS TEZİ
YÖNETEN : Öğr. Gör. Dr. REHA GÜNAY
HAZIRLAYAN : Mimar SEZA DURUDOĞAN

İstanbul - 1985

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
GENEL KİTAPLIĞI

Kot : R. 150
Alındığı Yer : Fen Bil. Ens. 160
Tarih : 7.10.1986
Fatura :
Fiatı : 2000 TL
Ayniyat No : 1/4
Kayıt No : 44448
UDC :
Ek :

t

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

mm/1984

KUZGUNCUK'TA TARİHSEL ARAŞTIRMA
VE
ÇEVRESEL ANALİZ

RÖLÖVE-RESTORASYON YÜKSEK LİSANS TEZİ
YÖNETEN: Öğr.Gör.Dr.REHA GÜNAY
HAZIRLAYAN: Mimar SEZA DURUDOĞAN

İSTANBUL - 1985

Ö N S Ö Z

İstanbul, dünyanın sayılı hızlı nüfus artışı gösteren kentlerindedir. Aynı oranda ve hızda da tahrip görür, sağ-
lıklaştırma görmez. Boğazın bazı bölgeleriyle birlikte Kuzgun-
cuk'ta da nasılsa tahrip biraz daha yavaş olmuştur. Apartman-
ların yanı sıra genel doku 19. y.y. sıraevleri karakterinde-
dir. Bu evler döneminin en özgün yapıları olmamakla birlikte
hepsi tarihsel, kültürel ve çevresel bir bütünlük içindedir.
Bu şekilde yörenin kurtarılma şansı büyüktür.

Kuzguncuk özellikle Bizans döneminde Yahudi'lerin, 18.
ve 19. y.y.da da Osmanlı ileri gelenleriyle, Rum ve Ermenile-
rin birlikte yaşadığı bir boğaz köyüdür. Fazla araştırılmamış
ve hakkında yapılan araştırmaların da bir başlık altında top-
lanmamış olmasından dolayı bu bölge seçilmiştir. Tarihsel
araştırma, rölöve ve analiz çalışmalarıyla, yapılacak yeni-
leştirme ve restorasyon çalışmalarına bir ön zemin hazırlan-
mıştır.

Bu çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren Sayın
Hocam Öğr.Gör.Dr.Reha Günay'a teşekkür etmeyi bir borç bili-
rim.

İstanbul-1985

Seza Durudoğan

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	iv
SUMMARY	vi
1. GİRİŞ	1
2. FİZİKİ TANIM	2
2.1. YERİ, MAHALLE VE SOKAKLAR	2
2.2. TOPOĞRAFYA	2
2.3. JEOLojİK DURUM	2
2.4. İKLİM	4
2.4.1. Isı	4
2.4.2. Yağış	4
2.4.3. Rüzgar	4
2.5. ULAŞIM	4
3. TARİHİ GELİŞİM	5
3.1. BİZANS DÖNEMİNDE KUZGUNCUK	6
3.2. OSMANLI'LAR DÖNEMİ	7
3.2.1. Fetih Devri	7
3.2.2. 17. y.y. Yahudi ve Rumlar	7
3.2.3. 18. y.y. Türk ve Ermenilerin Yerleşmesi	7
3.2.4. 19. y.y. Osmanlı Sonu	8
3.2.4.1. Dinî Yapılar	8
3.2.4.2. Sivil Yapılar	15
3.2.4.2.1. Sahildeki Yalılar	15
3.2.4.2.2. Tepe Üzerindeki Köşkler	26
3.2.4.2.3. Vadi İçi Yerleşimi	31

	<u>Sayfa</u>
3.3. CUMHURİYET DÖNEMİ	34
3.3.1. Nüfus ve Ekonomi	34
3.3.2. Sosyal ve Kültürel Durum	35
4. YAPI BİÇİMLENİŞİ	41
4.1. KÜTLE BİÇİMLENİŞİ	41
4.1.1. Doğal Verilerin Biçime Etkisi	41
4.1.1.1. Topoğrafya	41
4.1.1.2. Yön, Manzara	41
4.1.2. Sokak-Parsel-Yapı İlişkisi	43
4.1.2.1. Parsel-Yapı İlişkisi	43
4.1.2.2. Sokak Profilleri	45
4.1.2.3. Bahçe Duvarları	45
4.1.2.4. Yol Kaplamaları	50
4.1.3. Konut Plan Tipleri	50
4.2. YÜZEY MİMARİSİ	50
4.2.1. Duvar Boşlukları	50
4.2.1.1. Yatayda	50
4.2.1.2. Düşeyde	52
4.2.2. Pencere Biçimleri	57
4.2.3. Kapı Girişleri	57
4.3. YAPI ELEMANLARI	63
4.3.1. Çıkmalar	63
4.3.1.1. Plandaki Düzenlerine Göre Çıkmalar	63
4.3.1.1. Payandalar	63
4.3.2. Kat Silmeleri	72

	<u>Sayfa</u>
4.3.3. Saçaklar	72
4.4. YAPIM TEKNIĞİ VE MALZEME	78
4.4.1. Ahşap Yapılar	78
4.4.1.1. İskelet Sistemi	78
4.4.1.2. Cephe Kaplamaları	78
4.4.2. Kagir Yapılar	78
4.4.2.1. Çıplak Tuğla Duvar İşçiliği	78
4.4.2.2. Sıvalı Tuğla Duvarlar	81
4.4.2.3. Bezemeli Sıvalı Duvarlar	81
5. SONUÇ	85
EKLER	
NOTLAR	87
BİBLİYOGRAFYA	89
ÖZGEÇMİŞ	92

Ö Z E T

Tarih boyunca çeşitli yönetimlerin elinde olan Boğaziçi'nin değeri artarak devam etmiştir. Bunun bir parçası olan Kuzguncuk önceleri Yahudilerin kutsal topraklarının bir parçası olarak ibadet yerleri, manastır, yetimler yurdu, hastahane ve sayfiyeleriyle gelişmiş bir merkezdir.

17. y.y.ın sonuna kadar Yahudi ve Rumlar, 18. y.y.da da Türk ve Ermenilerin yerleşmesiyle çeşitli din, mezhep ve kültürlerden insanlar beraber uyum içinde yaşamışlardır. Fakat yapı sanatları Osmanlı idaresinde Türkleşmiş ve Türk Mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Bu 19. y.y.da da böyle devam etmiştir. Yalnız geçirilen büyük yangınlar nedeniyle eski dönemlere ait yapılar ayakta değildir. Bugün elimizde kalan örnekler 19. y.y.a ait çoğunluğu kagir yapılardır.

Sanayinin Kuzguncuk'a girmemiş olması buranın korunmuşluğu açısından bir avantajdır. Ancak yine de sağlıksız yapılaşmanın önüne geçilememiş ve bu sayede koruluk bölgelerin azalması engellenememiştir.

Tarihi çevrede yaşayan halk yavaş yavaş bunun farkına

varmaya başlamıştır. Bu da bir avantajdır. Ancak bina sahipleri neyi, nasıl ve ne şekilde yapacaklarını bilmemektedir. Burada yapılacak şey bir danışma bürosu kurarak sorunlarını dinleyip, yol göstermek ve tüm bu gibi tarihi bölgeler için bürokratik engellerden arındırılmış, pratik ve sağlıklı çözümlerle koruma çalışmalarına girişmektir.

S U M M A R Y

Bosphorus kept it's distinguished status in Istanbul while being governed, by many nations throughout the history. Kuzguncuk was a developed center as it was a part of the holly land of Jews with its monestries, places of worship, orphanages, hospitals and summer resorts.

People from different cultures, religions sects have lived together in harmony, the Jews and Roums by the end of the 17th century and later the Turks and Armenians during the 18th century. During the Ottoman times the arts of construction has gained a Turkish character and reflected the characteristics of Turkish architecture. This influence also continued in the 19th century as well. But due to some big fires the buildings of those times could not survive. Most of the ones we meet today from the 19th century are built of brick.

From the point of protection it has been an advantage that there has never been industry at Kuzguncuk. But still unhealthy housing and the decrease of green areas could not been prevented.

The people living at this historical environment have recently started to recognize this fact. This also is an advantage but the owners of the houses still do not know what to do and how to do. The thing to do here is to set an advisory office which will listen to the problems and find solutions. Also protective efforts should be made which will give practical and sound solutions that are cleaned from bureaucratic barriers for all such historical regions.

1. GİRİŞ

1. GİRİŞ

Kuzguncuk tarihte çeşitli din ve milletten insanların ortak olarak yaşadığı bir boğaz köyüdür. Başta Yahudiler olmak üzere, Rumlar, Türkler ve Ermeniler kendileri ortak bir kültür yaratarak iç içe yaşamaktadırlar. Ancak son yıllarda buraya dışarıdan gelen nüfusun artışı ve buna karşı ortak kültürü oluşturan eski ailelerin de çeşitli nedenlerle buradan ayrılmaları dengeyi bozmuştur.

Araştırmaya başlarken de, bölge özelliğini oluşturan insanların ne zaman buraya geldiği ve sahip oldukları binalar için önce tarihsel araştırma yapılmıştır. Sonra da günümüze kalan yapılar saptanarak, bunların biçimini oluşturan nedenler ve yapı elemanları incelenmiş ve gerekli alt başlıklar altında ortaya konmuştur. Ayrıca saptanan tarihsel bölgeye ait tespitler ile özgün yapıların fazla sayıda olduğu bir adaya ait rölöveler de "ekler" bölümündedir.

2. FİZİKİ TANIM

2. FİZİKİ TANIM

2.1. YERİ, MAHALLE VE CADDELERİ

Kuzguncuk, Boğaziçi'nin Anadolu yakasında, Üsküdar ile Beylerbeyi arasında yer alır. Avrupa yakasında Ortaköy ile karşı karşıyadır (Resim 1).

Mahalleleri: Hacı Kaymak, evvelce Kuzguncuk veya Frenk Tepesi de denilen Münir Paşa Tepesi'dir. Başlıca caddeleri ise: Paşa Limanı, Beylerbeyi, Nakkaş ve İcadiye Caddesidir.

2.2. TOPOĞRAFYA

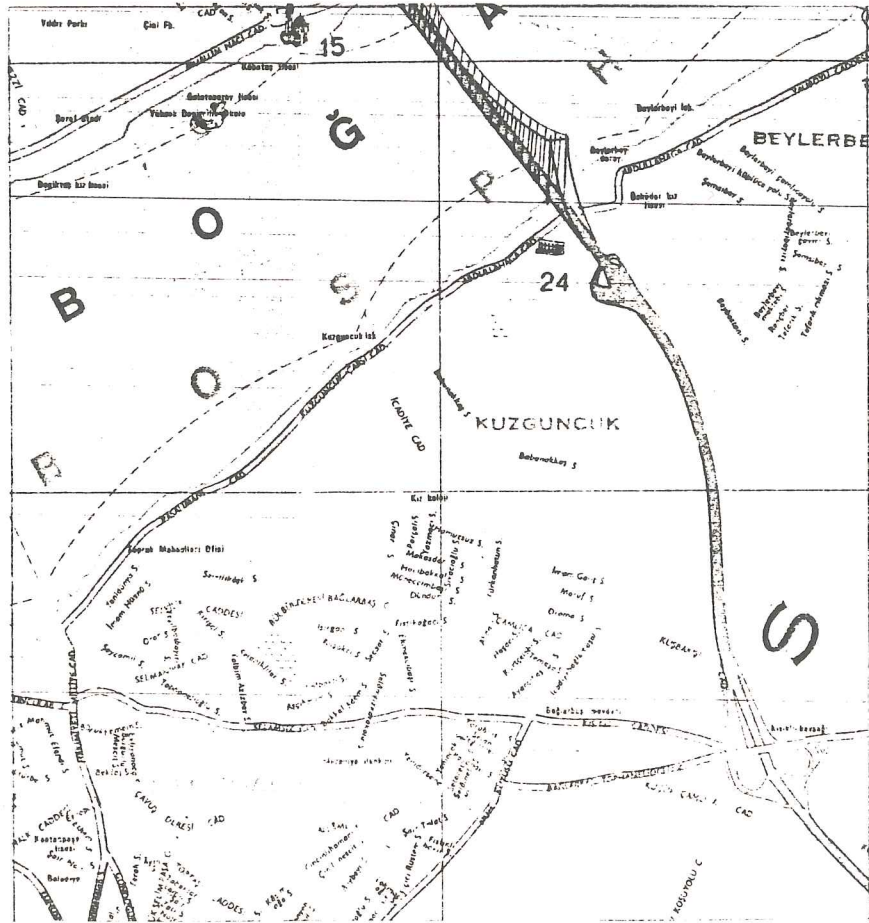
Kuzey-batı, güney-doğu öynünde oluşmuş bir vadi içi yerleşimdir. Eğim aşağılarda % 5'ten başlar, kuzeye doğru gittikçe artar. Yamaçlar maki ve ağaçlarla kaplıdır (ağaçlıklı bölgeler bugün büyük ölçüde tahrip olmuş durumdadır). Eğimin az olduğu sahil, dar bir şerit halinde iskan edilmiş durumdadır.

2.3. JEOLojİK DURUM

Arazi paleozoik devirde orta devondan oluşmuştur. Genel yapısı konglomeramsı yumrulu kalker ve silisli şisttir. Vadi

Ölçek 1 : 125 000

Resim 1- Kuzguncuk ve çevresi haritası

yataklarında alüvyonlar bulunur. Toprak derinliği fazla, yamaçlarda ise azdır. Hatta yer yer kayalar görünür¹.

2.4. İKLİM

2.4.1. Isı

En sıcak günler genellikle yazın olur. İlkbahar ve sonbaharlar ılık, kışlar ise sert ve soğuk geçer. Ancak kıyı ve iç bölgeler arasında da sıcaklık farklılıkları vardır. Kuzeyden esen rüzgar kıyıda sıcaklığı oldukça düşürür.

2.4.2. Yağış

Kasım (yağış ihtimali % 70), Aralık, Ocak ve Şubat ayları "soğuk devre" de yağış en bol, Temmuz ve Ağustos aylarında da "Sıcak Devre"de en az durumdadır.

2.4.3. Rüzgar

Bu bölgede boğaz kenarı yerleşimi olma özelliğiyle rüzgarsız geçen gün yok gibidir. Rüzgarlar genellikle kuzey, kuzey-doğu ile güney, güney-batıdan eser².

2.5. ULAŞIM

Evliya Çelebi Kuzguncuk'a gidişi "Kaya Sultan Sarayı ve bağı geçilerek, Öküz Limanından sonra Nakkaş Paşa bahçesi geçilip, Kuzguncuk'a bir cadde ile girilir" diye tarif eder³.

Bugün deniz ve kara ulaşımı Kuzguncuk'un dünya ile ilişkisini sağlar, şehiriçi vapurları Kuzguncuk iskelesine köprü (uzaklığı 2,85 mil), Beşiktaş ve Boğaz'dan düzenli seferler yaparlar. Boğaz köprüsüne çok yakın oluşu nedeniyle Avrupa yakasına ulaşımı kısa ve kolaydır. Çevre ve sahil yolları da Anadolu yakası ile bağlantı sağlar.

3. TARİHİ GELİŞİM

3. TARİHİ GELİŞİMİ

3.1. BİZANS DÖNEMİNDE KUZGUNCUK

Semavi Eyice Kuzguncuk adının Khrysokeramos'tan geldiğini, "Altın Kiremit" anlamına gelen bu adın buraya çatısı altın yaldızlı kiremitlerle kaplı bulunan, II. İustinos ve karısı Sophia tarafından yaptırılmış bir kiliseden dolayı verildiğini yazar. Adı geçen kilise 553 yılına doğru Meryem Ana veya Hagios Parteleimon adına yaptırılmış olup, çevrede yaldızlı kiremit parçalarının bulunduğu söylenmiştir. Ayrıca bu kiliseden başka Hermalaos Manastırı, St.Paul yoksullar yurdu ile bir de hastahane vardır⁴.

Eremiya Çelebi de, İnciciyan'ın "Bizans Sayfiyeleri" adlı kitabında Kuzguncuk adının, eski ismi Kosinitza'nın bozuk bir şekli olduğunu yazdığını yazmaktadır⁵.

Evliya Çelebi'ye göre de Fatih zamanında burada Kuzgun Baba isminde bir zat sakin olduğu için buraya Kuzguncuk adı verilmiştir⁶.

Yahudiler de Kuzguncuk'a Kudüs'e bağlı bir toprak gözüyle bakarlar, reisleri burada oturur ve buranın mezarlığını çok mukaddes addederler⁷. Bugün bu mezarlık Bağlarbaşı-Beyler-

beyi asfaltı solundadır. Mezar taşlarını ölülerin üzerine yata-
tay bir şekilde kapatırlar, ayakları da kibleye yöneliktir.

3.2. OSMANLI'LAR DÖNEMİ

3.2.1. Fetih Devri

İstanbul alınıp, Karadeniz bir Türk iç denizi haline getirildikten sonra şehirde iskan hareketleri artarak, yalı-
lar ve köşkler yapılır⁸. Ancak Kuzguncuk bu devirde bir Yahudi köyü olma özelliğini korur.

3.2.2. 17. Yüzyıl Yahudi ve Rumlar

17. yüzyılda Eremya Çelebi'nin anlattığına göre Kuz-
guncuk Yahudi köyüdür. Hepsi denize nazır evlerde oturan Ya-
hudiler vadinin içinden geçmekte olan yoldan güneye doğru Üs-
küdar tepesine gelirler. Yahudilerden başka burada Rumlar da
vardır. Bunların bir kilise ve ayazmalarıyla birlikte iki bü-
yük bostanları vardır. Daha ilerideki sahilde konakları bulu-
nur. Kiliseleri Aya Pantaleymon'dur⁹.

Bu dönemde Türk ve Ermenilerin bulunmadığı Evliya Çele-
bi'nin buna dair birşey söylememesinden anlaşılmaktadır.

3.2.3. 18. y.y. Türk ve Ermenilerin Yerleşmesi

Türk ve Ermeniler 18. yüzyılda yerleşmeye başlarlar.
Ermeniler burada bir basmahane açarlar ve en iyi cins güzel

nakışlı kumaşlar çıkarırlar. Basmahane Kayseri'li Sargis kalfa adında biri tarafından kurulmuş ve çıkan basma da "Sargis Kalfa Basması" adıyla şöhret olmuştur¹⁰. Daha sonra bu basmahane 19. yüzyıl başlarında Üsküdar'a nakledilip, adı geçen kalfanın torunları tarafından işletilir¹¹.

Yine bu yüzyılda 4. Murat'ın kızı ve Melek Ahmed Paşa'nın karısı Kaya Sultan'ın sarayı da vardır. Melek Ahmed Paşa mal fazlasını bahçede kendi kapu halkına mezdla (para ile değil), hayır karşılığı satar. Tellal halkın içinden bağıırır: Bir altın sahan! Bir çocuk okutmaya, 2 çocuk okutmaya, 2 çocuk, 3 gibi yükselir. Başka istekli yoksa satar. Böylece mallar yetime bakmak, dulları korumak, çeşme yaptırmak, hatim indirtmek gibi çeşitli hayır işleri karşılığı mezd edilip, satılırdı. Bundan sonra herkesin vaadini ve borcunu yerine getirip getirmediğini takip etmek için de bir heyet kurulurdu¹².

3.2.4. 19. y.y. Osmanlı Sonu (Resim 2)

3.2.4.1. Dini Yapılar

Büyük Sinagog

Beylerbeyi caddesi üzerinde olup, avlu kapısı İcadiye Caddesi üzerindedir. Kapının üzerinde 5 satır İbranice yazı vardır. Yapım yılı 5686 Musevi yılı olup, 1817 yılına karşılık gelmektedir¹³. Aynı avluda iki mabed vardır. Büyük olan sağdaki kalabalık cemaat için olup, ahşap kubbelidir. Kubbe eteğinde Musevi şehirlerinin yağlı boya resimleri vardır. Hahamın tevrat okuduğu kürsü girişin sağında, tevratlar dolabı da onun

karşısındadır. İbadet güneye olup, duvarlarda insan resmi yoktur. Dışarıdan ayrı bir kapı ile çıkılan kafesli asma kat ise, kadınlar bölümüne aittir (Resim 3, 4).

Avlunun karşısındaki taş ve ahşap örtülü yapı ise küçük cemaatler içindir. Ortasında hahamın kürsüsü, etrafında ise dinleyiciler için oturma yerleri vardır.

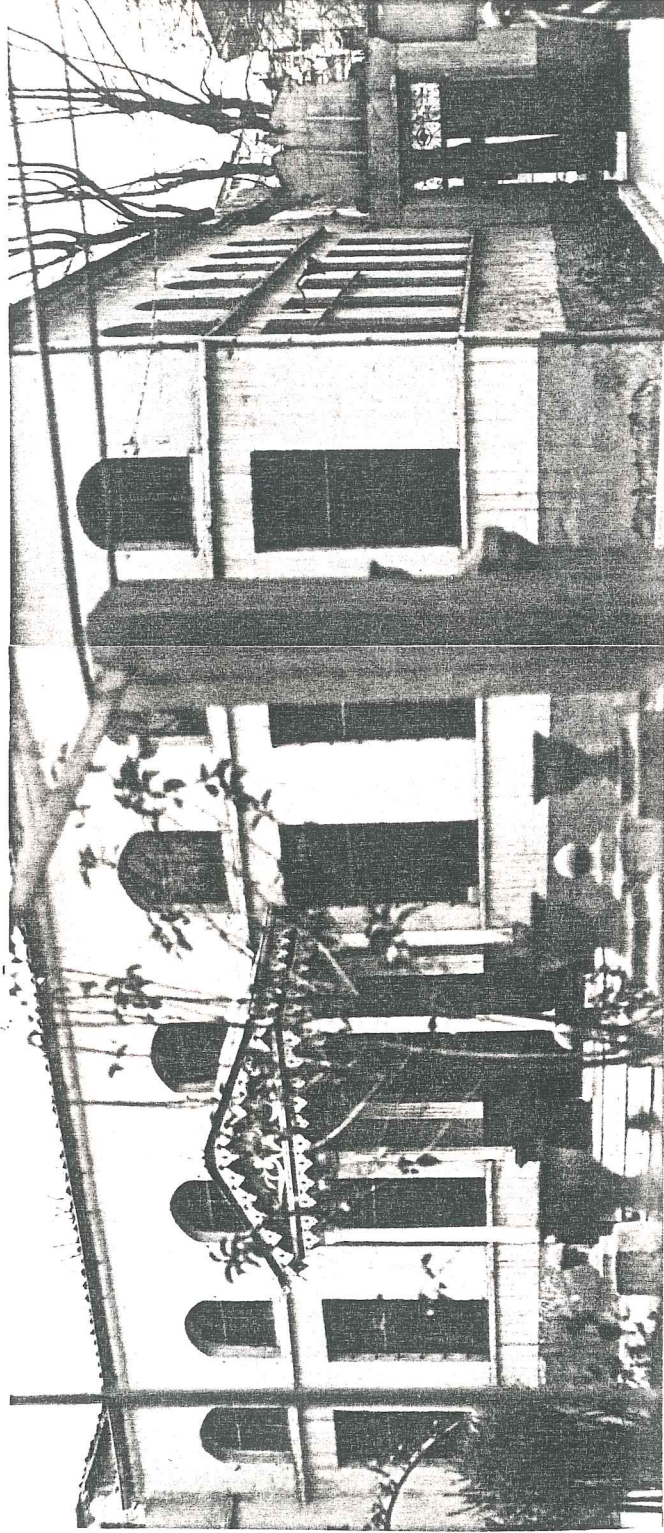
Yine, aynı avlu içinde önceleri bir Musevi okulu varken bugün yıkılmış olup, yerine apartman yapılmıştır.

Küçük Sinagog

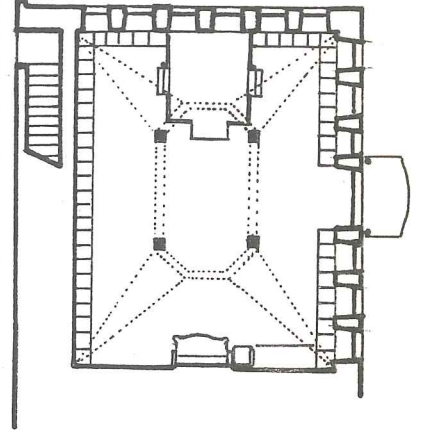
Tekkesi Musa Sokak ile Yakup Sokağın kesiştiği yerde, taştan ve ahşap çatılı olup, iki katlıdır. Yapım yılı giriş kapısının üzerinde İbranice kitabeden anlaşıldığı üzere 5664 Musevi yılıdır¹⁴. Yakup Sokağa bakan 11 penceresi vardır. Musevi cemaati tarafından kışın, cumartesi günleri kullanılmaktadır (Resim 5).

Surp Krikor Lusavoric (Ermeni) Kilisesi

Kuzguncuk iskelesi karşısında, caminin yanındadır. Ermenilerin ilk sahibi olduğu yapılardandır. 1831 yılında yaptırıldıktan sonra¹⁵, 1861 yılında yeniden Hovannes Balyan, Amira Serveryan tarafından taş ve tuğla karışımı ve kubbeli olarak bugünkü durumunda yeniden inşa edilmiştir¹⁶. Yapıyı tek büyük kubbe ile doğu ve batısında birer yarım kubbe, bu yarım kubbelerin üzerlerini de ayrıca alaturka kiremitli beşik çatılar örter. Büyük kubbe ise kurşun kaplıdır (Resim 6).

Resim 3 - Büyük Sinagoğun iç avludan görünüşü

Resim 4 - Büyük Sinagoğun
planı

Resim 5- Küçük Sinagog

Resim 6- Surp Krikor Lusavoric (Ermeni)
Kilisesi

Aya Tiryadi (Rum Katolik) Kilisesi

Büyük sinagoğun yanında, İcadiye Caddesi üzerinde, üzeri sıvalı taş yapıdır. Eski bir Bizans kalıntısının üzerine kurulmuştur. Kitabesi beton sıvalı olup, cemaati olmadığı için kapalıdır.

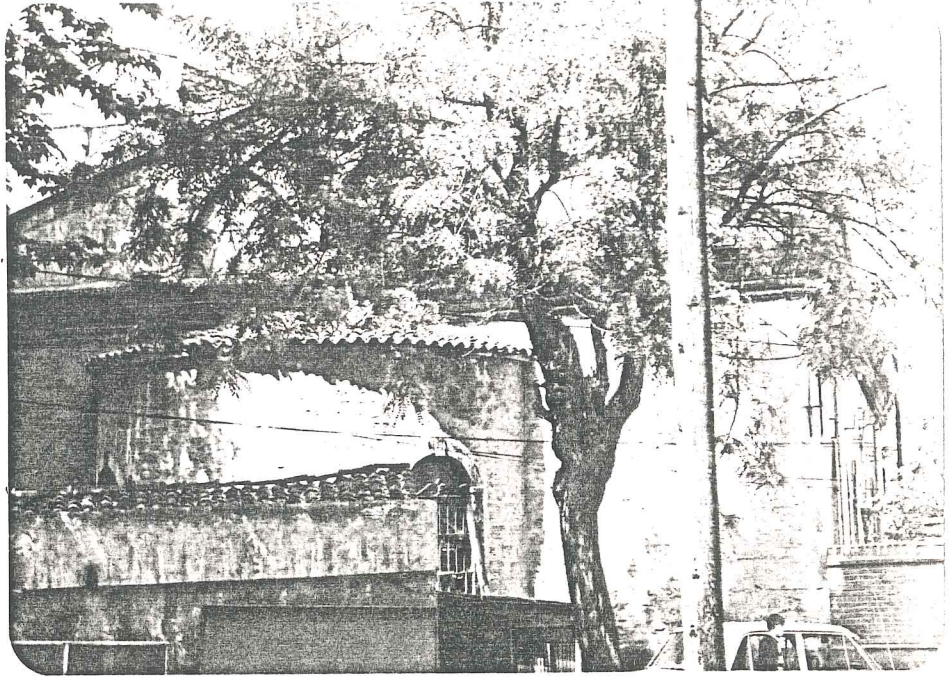
Ayios Pandeyimo (Rum Ortodoks) Kilisesi

İcadiye caddesi 567 no.lu ada üzerine kurulmuş taş yapıdır. Avlu kapısı mermer çan kulesinin altı olup, yapıdan ayrıdır. Üzerinde 3 haç kazınmış, 3 satır Rumca kitabesi ve alçak kabartmalar vardır. 1831'de Aziz Pandeyimo adına yapı-
lıp, 1872'de yanmıştır. 1890 yılında mimar Nikola Ziko yeni-
den yapımına başlamış ve 28 Haziran 1892'de ibadete açılmış-
tır¹⁷. Yapı kapalı Yunan haçı planlıdır. İçten kubbeyi 4 sü-
tun tutar, dıştan ise, alaturka kiremit kaplı beşik çatılı-
dır. İçerde, Hz.İsa, Meryem ve havarilerin yağlı boya resim-
leri, gümüş kakma süslerle bezenmiştir. Aziz tablosu ise yine
gümüş bezeli ve üzerinde Hz.İsa'ya ait sembolik kılıç, mer-
diven ve horoz resimleri vardır. Tavandan da üç büyük ve kıy-
metli avize sarkar.

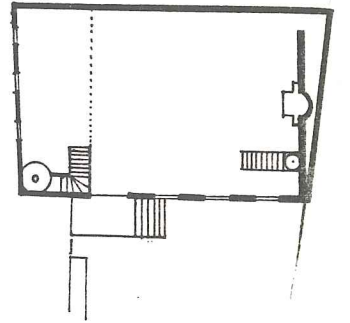
Bu kilisenin girişinde yine Aziz Pandeyimonun adına bir ayazma vardır (Resim 7).

Üryanizade Mescidi

Sultan II. Abdülhamid Şeyhülislamlarından Üryanizade Ömer Efendi tarafından yaptırılmıştır¹⁸. Beylerbeyi caddesi üzerinde, boğazın kenarında ve Nakastepe mezarlığı karşısındadır. Yapı ahşaptır ve yine işlemeli ahşap minaresi vardır (Resim 8).

Resim 7- Ayios Pandeyimo (Rum Ortodoks Kilisesi)

Resim 8- Üryanizade
mescidi ve
planı

3.2.4.2. Sivil Yapılar

3.2.4.2.1. Sahildeki Yalılar

1814-1818 tarihli Bostancıbaşı defterinde Kuzguncuk sahiline ait yalılar şöyle sıralanmıştır (Beylerbeyi-Üsküdar yönünde):

- Kirkor karısının hanesi,
- Dölbendci Kiyork hanesi,
- Kaptanpaşa sarrafının yalısı,
- Şalçı Yako Yahudinin hanesi,
- Damadı Smayil Yahudinin hanesi
- Ocak hizmetkarı Yahudinin yalısı,
- Efrenc dellâlı Foge Yahudinin hanesi,
- Cevahirci Baroh Yahudinin hanesi,
- Deli Çelebinin oğlu İsa Yahudinin hanesi
- Somanto damadı Behar Yahudinin yalısı,
- Gümrük mubassırı Yuda Yahudinin hanesi,
- Ocak bezirganı karısının hanesi,
- Dul karısının hanesi,
- Gümrüklü Aron Yahudinin hanesi,
- Abram Yahudinin hanesi,
- Kuzguncuk iskelesi,
- Çuhacı Menahem Yahudinin hanesi,
- Şahcı Yako Yahudinin hanesi,
- Simkeş Karabet Zimminin hanesi,
- Hahambaşı Hayim Yahudinin hanesi,

- Deli Çelebûn oğlu Avram Yahudinin hanesi,
- Şerbetçi Avram Yahudinin hanesi,
- Sarraf Manof Zimmi hanesi ve kayıkhane,
- Knorte Yahudinin hanesi,
- Attar İsak Yahudinin hanesi,
- Üsküdarî Avram Yahudinin hanesi,
- Sadullah Efendi halilesinin yalısı,
- İsmet Bey zâde Ârif Mollanın Yalısı,
- Beşinci kadın hazretlerinin yalısı,
- Arabzade Efendinin arsası,
- Arif efendi yalısı,
- Şehremini Hayrullah Efendi yalısı,
- Defter emini sabık Sadullah efendi yalısı¹⁹ (Resim 9).

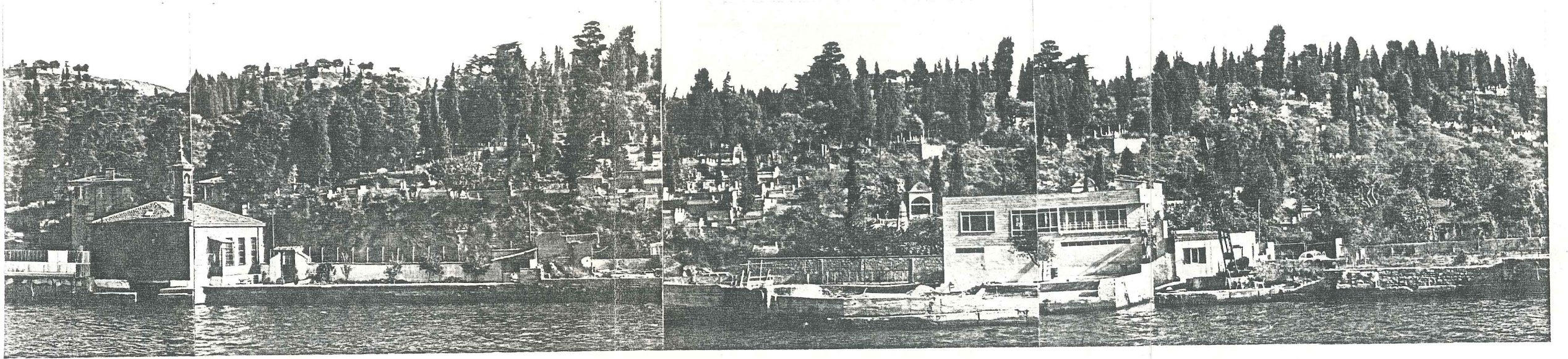
Bugün bu yalılarının pek çoğu sahip değiştirerek, ya kısmen değişikliğe uğramış ya da yerlerine apratman-yalı niteliğinde yapılar yapılmıştır. Bazıları ise kendi haline bırakılarak yıkılmasına göz yumulmuştur.

Günümüze kadar ulaşanlar ise şunlardır (Üryanizade Mescidi Fethi Paşa yalısı arası)(Resim 10, 11, 12,13, 14, 15, 16, 17).

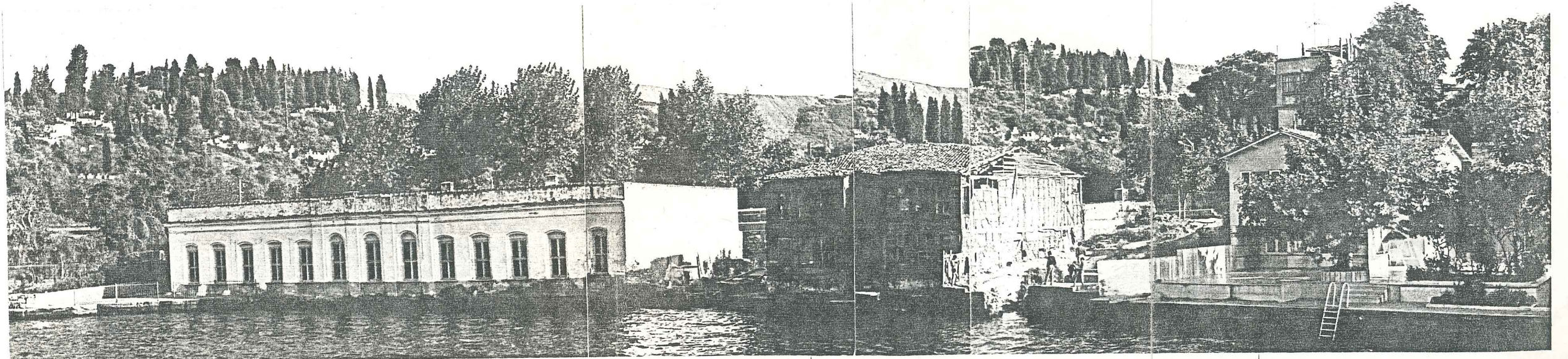
- no: 28 Hafız Ahmet Paşa Vakfından olan bu ahşap yapı hakkında Vakıflar Genel Müdürlüğü 27.6.1969 tarihli karara göre sivil mimari örneklerinden olduğu ve onarılıp yenilenmesi gerekli görülmüştür²⁰. 1950 yıllarında devlet yalılarını yıkıp, üzerlerinden yol geçirme isteğiyle bu yalıdan yıkıma başlanmış ve bugün de, alınan karara rağmen harap durumdadır.

Resim 9- 19. y.y. Kuzguncuk sahilindeki yalıların gravürü (Topkapı Sarayı Arşivinden)

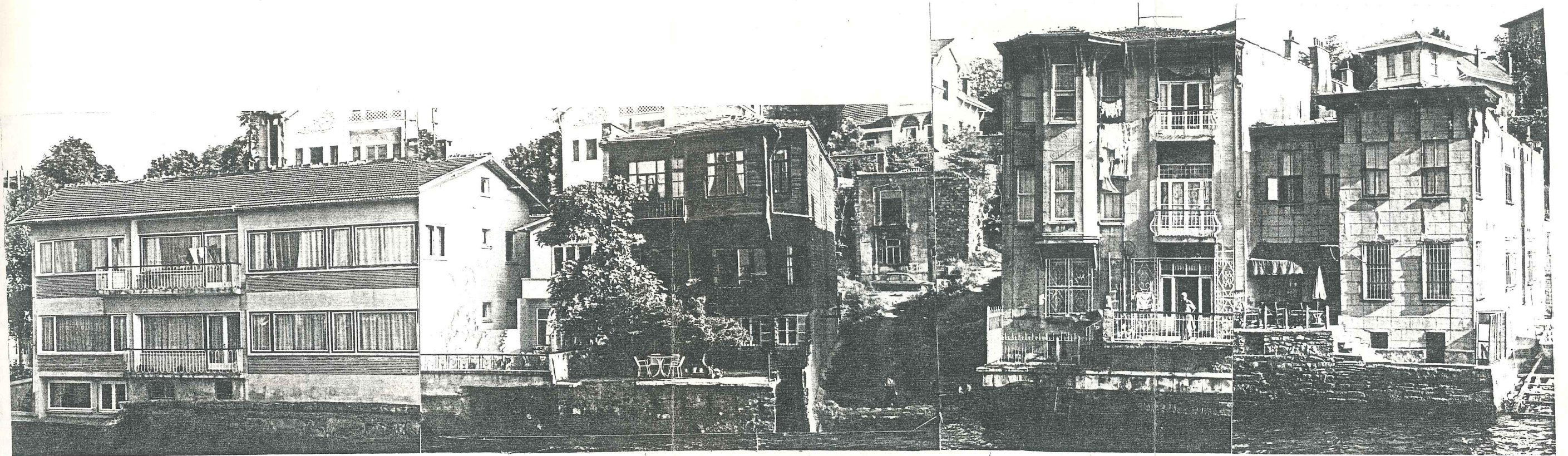
Resim 10- Üryanizade Mescidi

Resim 11- Tütün Deposu

no: 28

no: 30

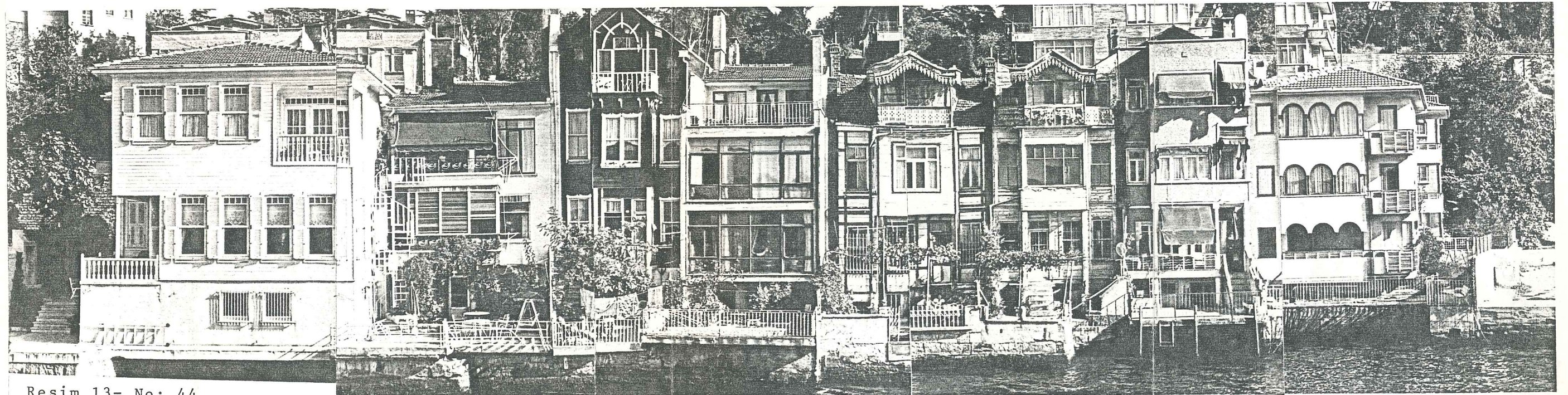

Resim 12- No: 30 (Çarmıklı'lar Yalısı)

no: 32

no: 34 Aslanlı Yalı

no: 36 Sare Hanım Yalısı

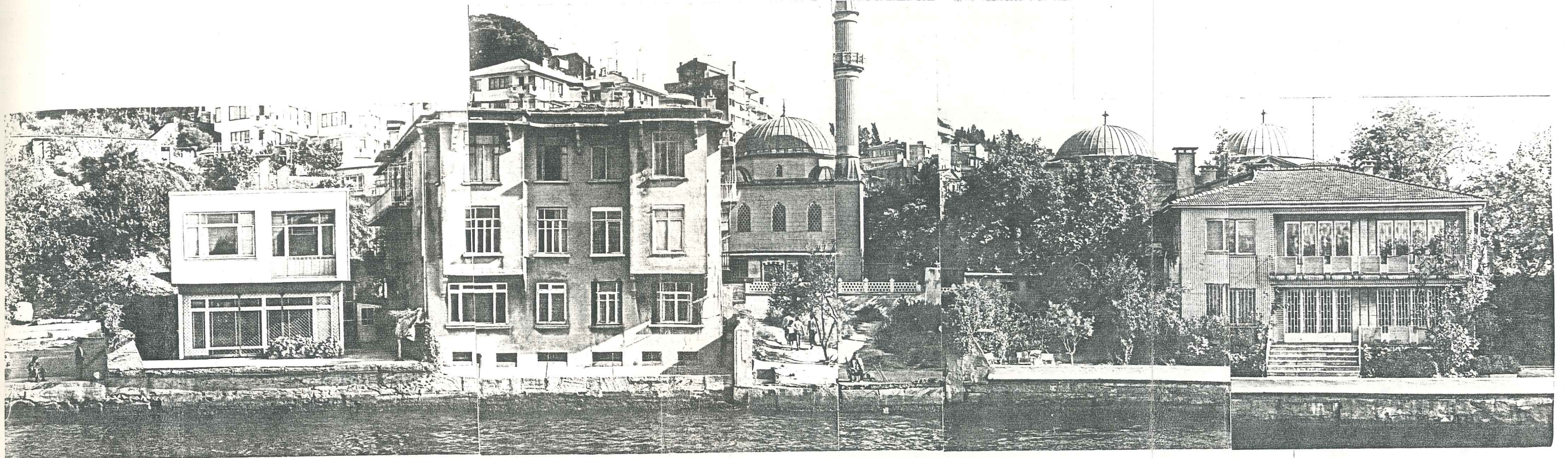
Resim 13- No: 44

no: 46

no: 48

no: 52-54-56
Aleksanyan Yalıları

Mavili Yalı
(Romanyalı'lar Yalısı)

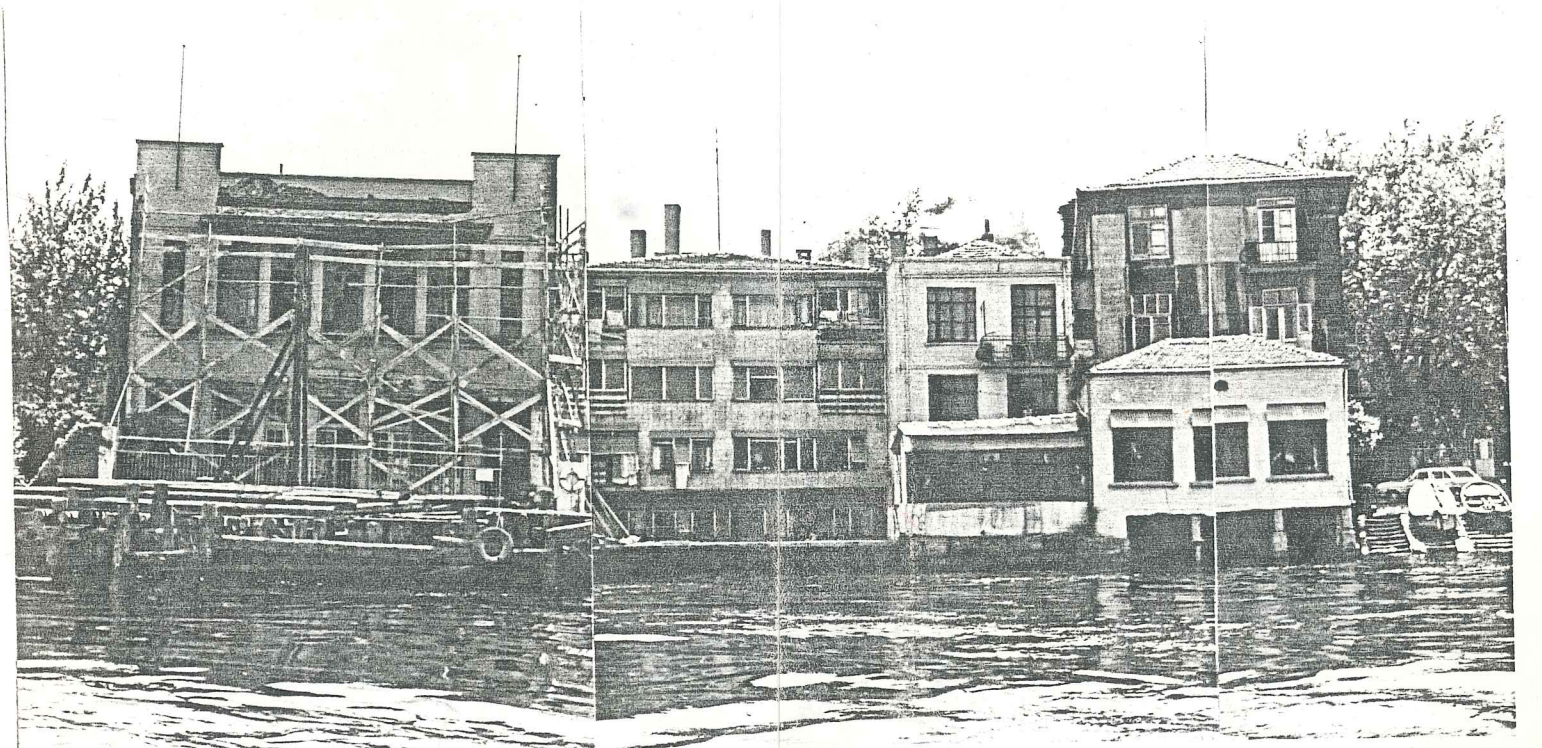
Resim 14-

no: 62

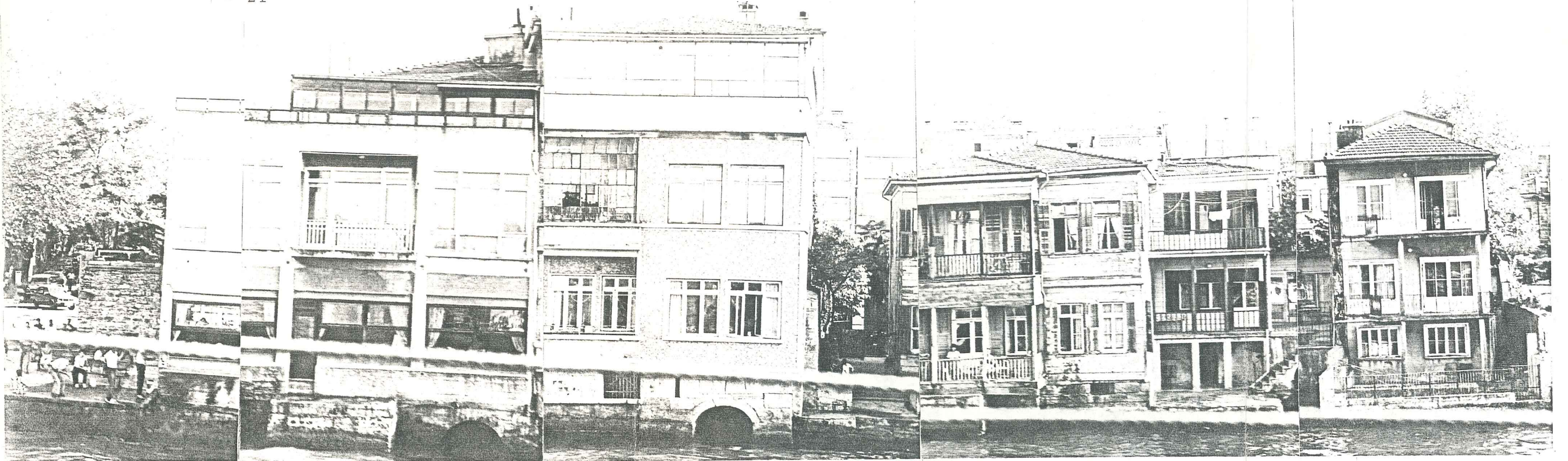
no: 64

no: 66 Arsa
(Aynalı Yalı)

no: 68

Resim 15- Kuzguncuk İskelesi

Resim 16-

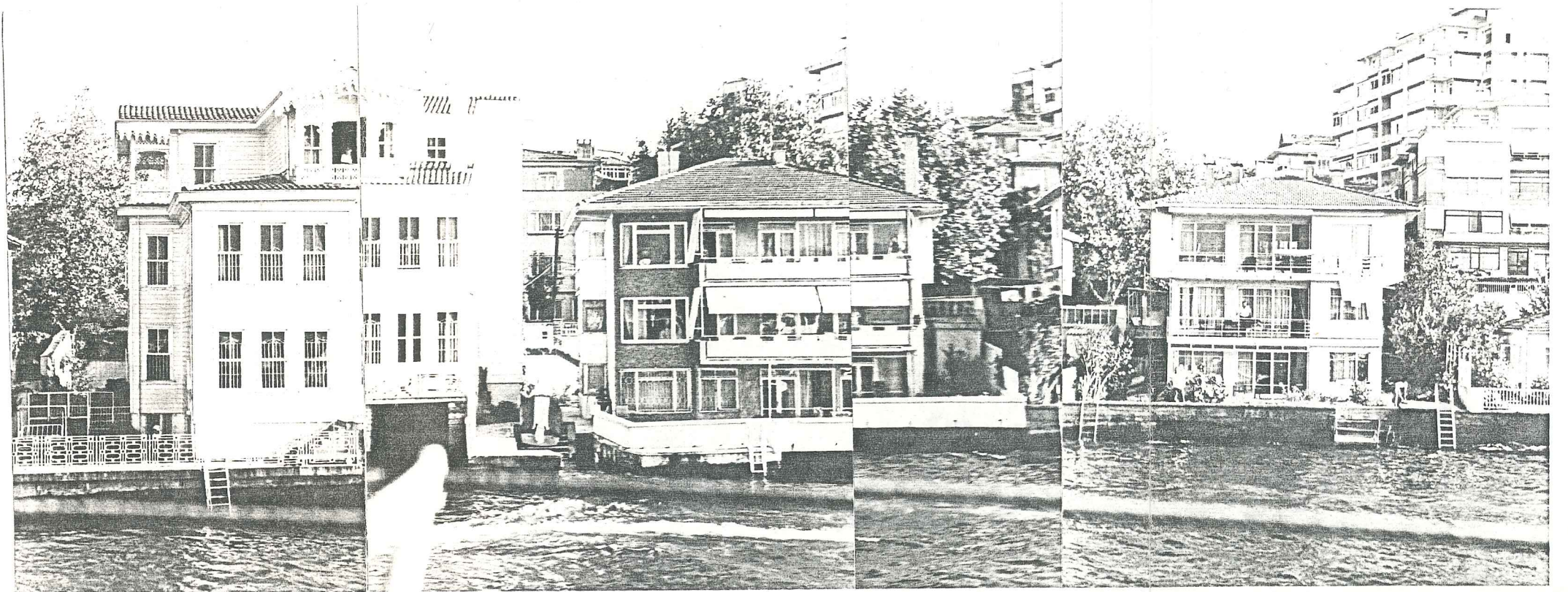
no: 151

no: 149

no: 147 (Abidin Mortaş Yalısı)

no: 145

İskele Meydanı

Resim 17- no: 143 (Çarmıklı'lar Yalısı)

- no: 30 Burada önceleri Behice Sultan'ın kayınpederi Behçet Bey'in 40 odalı yalısı iken yanmış ve onun yerine Mandenci Hafız Bey (Zehra Bilir'in kayınpederi) yeni bir yalı yapmıştır. Mehmet İnce de onlardan satın alarak bahçeye birkaç yeni bina daha ilave etmiştir.

- no: 32 19 y.y. sonuna ait neoklasik üslupta ahşap yalıdır.

- no: 34 Aslanlı Yalı. Bu yalıya aslanlı yalı denilmesinin nedeni kapının iki yanına oturtulan aslan heykelcikleridir. Yalıyı Diyarbakırlı Aptullah çavuş yaptırmıştır.

- no: 36 Sare Hanım'ın yalısı. Ona da ailesinden kalmıştır. Babası Volos Kumandanı Ferik Enver Paşa'dır.

- no: 38-40-42 no.lu arsalar üzerinde eskiden haremli, selamlıklı büyük bir yalı olduğu söyleniyorsa da bugün mevcut değildir.

- no: 44 Mavili yalı. Romanya'lılar yalısı diye de bilinir. İlk alındığı zaman denizden yola kadar uzanan yolun üzerinde çıkması olan, giriş katı mermer kaplı, sofasında iki mermer kurnalı çeşmesi olan bir yapı iken 1940 yılında yıkılarak ahşap karkas sistemde daha küçültülerek inşa edilmiş ve 1976 yılında restore edilerek bugünkü halini almıştır. Sahibi Memduha Tunalı'dır.

- no: 46 Bugün emekli bir albaya ait olan bu üç katlı yeniyapı daha önce denizden yola kadar uzanan iki katlı ahşap

bir yalıyken, sonradan yıkılarak bugünkü halini almış.

- no: 48 Eklektik tarzda, 19. y.y. sonuna ait ahşap, üç katlı yapıdır.

- no: 52-54-56. Aleksanyan yalıları. 52 no.da Emekli Albay Halim Çağlar'a aittir. Onlara da Rauf Şahin'den geçmiştir. Ortadaki 54 numara bir Hafız hanıma aittir, 56 numarada üç kardeş birer katta otururlar. Bu yüzden üç eltiler yalısı diye adlandırılmıştır.

- no: 64. Bu yalıyı da, aslanlı yalıyı yaptıran Aptullah Çavuş yaptırmıştır ve Kuzguncuk'un ilk apartmanlarından, kagir ve üç katlıdır.

- no: 66. Aynalı yalı. Bahçesindeki çeşmenin aynalı olmasından dolayı bu ad verilmiştir. Karakaşlara ait, ahşap iki katlı bir yapıyken, yıkılıp, 1950 li yıllarda deniz cephesi ahşap, yol cephesi kagir (tuğla) bir yapı yapılmıştır. Bu da iki katlı, deniz cephesi bir taraftan kapalı çıkma şeklinde öne doğru uzanan bir binadır. Beşik çatısının saçakları furluşlarla cepheye taşıtılır. Bu da yıkılmaya terkedildikten sonra 1981'de çökmüştür²¹.

Kuzguncuk İskelesi: 1865 yılındaki büyük yangında 500 ev ve dükkan yandıktan sonra belediye çarşı bölgesini tanzim ederken Şirket-i Hayriye de iskeleyi yaptı²². Yapı kagir ve iki katlıdır. Üst katı sessiz sinema döneminde sinema ve kısa bir sıra için de salon olarak kullanılmış, hatta şimdiki sina-

goğun hahamının nişanı da orada yapılmış. Daha sonra da iskele çalışanları için lojman haline dönüştürülmüş. Bugün de, yine aynı işleve dönük restorasyon çalışmaları sürmektedir.

İskele Meydanı: Bugün de kayıkların çekildiği, deniz kenarında oturmaya imkan veren bir meydandır. Bu meydanın sağında ise iskele çeşmesi vardır. Üzerinde bir madalyon içindeki kitabesi harf devriminden sonra kazınmıştır. 18. y.y. sonu yapısı ve duvar çeşmesidir. Mermer söveleri ve nakışlarla süslü parçaları sökülerek yok edilmiştir. Çeşmenin önünde yuvarlak bir yalak vardır²³ (Resim 18).

no: 147. Y.Mimar Abidin Hortaş yalısı. Ahşap yapı millî mimari yapısıdır ve yandaki kayıkhaneye ekinden başka bir değişiklik yapılmamıştır.

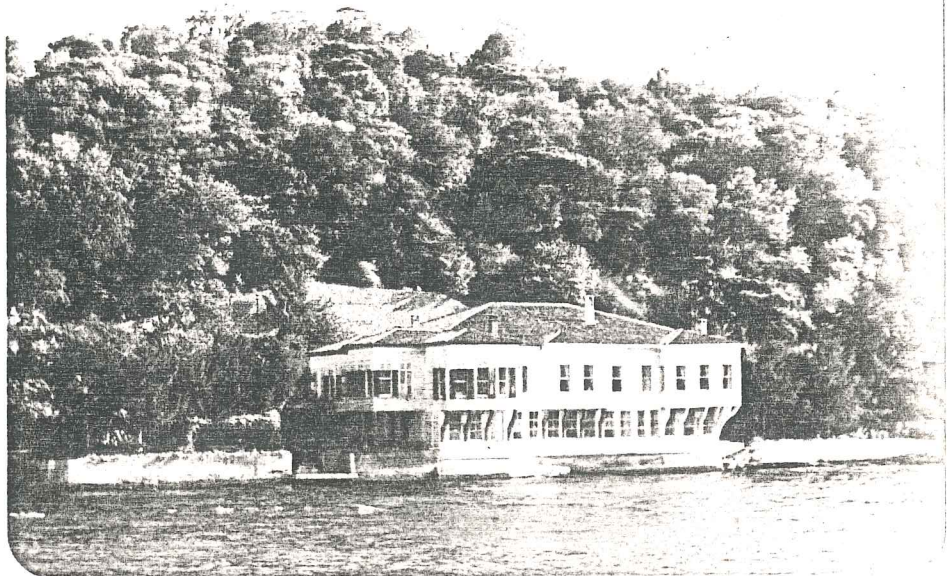
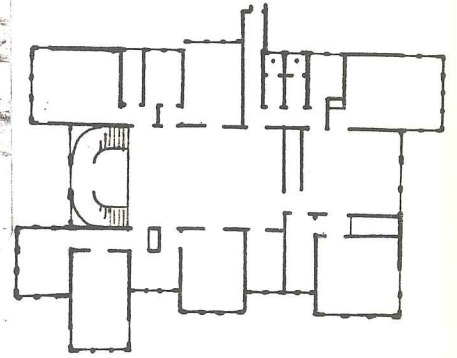
no: 143. 19. y.y. sonu yapımı olan bu yapı Musevi asıllı Madam Agavni Muradyan'a ait ahşap bir yapıyken, daha sonra Çarmıklı'lara geçerek aslına uygun şekilde restore edilmiştir.

Fethi Paşa Yalısı (Resim 19)

Kuzguncuk sınırları içindeki son önemli yapı da Fethi Paşa yalısıdır. Ahmet Fethi Paşa, Enderun'da yetişir. Sakız ihtilalinde esir getirilen kızlardan Şemsinur'la (bu adı annesi koyar) evlenir. Fakat üzerine Abdülmecid, kızkardeşi Atiye Sultan'la evlendirir (1840), önceki evliliğinden haberi yoktur.

Resim 18- İskele Meydanı
çeşmesi

Resim 19- Fethi Paşa yalısı ve planı

Fethi Paşa'nın bu yalısını Mihrimah Sultan'ın torunlarından birinin kocası bir Şeyhülislamdan aldığı söylenmektedir²⁴. Fethi Paşa Tophane Müşürü iken, Harbiye Anbarında "Mecmaı Eslihai Atika" ve "Mecmaı Âsarı Atika" isimleriyle iki bölümden oluşan Türk müzelerinin, "Eski İstanbul" damgalı porselen fabrikasının kurucusu ve Tophane Fabrikalarını da islah eden kişidir²⁵.

Yalı'nın Üsküdar tarafındaki harem dairesi, 1920 yılından sonra yanmış ve geriye bugünkü selamlık bölümü kalmıştır. Selamlık biribüyük, diğeri daha küçük isi sofadan oluşur. Odalar kara ve deniz tarafında toplanırlar. Büyük sofanın merdiveni yan cephededir, böylece sofada oturma karakteri ortadan kalkar. Cephede de lüzumlu görülen yerlere serbestçe çıkımlar ilave edilmiştir²⁶.

1959-60 yıllarında, Paşa'nın torunlarından Şevket Mocan, yalısını aslına uygun olarak restore ettirmiştir. Şimdi ise kızları iki katlı bu yalıda oturmaktadır.

3.2.4.2.2. Tepe Üzerinde Köşkler

Köşkler, Nakkaş Tepe üzerine sıralanmıştır.

- Cemil Molla Köşkü: Abdülhamit devri yapısıdır. Cemil Molla, Şeyhülislam Ahmet Efendi'nin torunudur, Üryanizade'lere dendir. Köşk ahşap ve üç katlıdır, bir çam korusunun içindedir. Cemil Molla'nın ölümünden sonra köşk ve korusu el de-

ğiştirmiştir (Resim 20).

- Hüseyin Hüsnü Paşa Köşkü: Aslanlı yalının karşısında, Beylerbeyi Caddesi'nin kara tarafında set üzerindedir. İlk sahibi Hüseyin Hüsnü Paşa, Cemil Molla'nın bacanağıdır. Ahşap 3 katlı yapı sahip değiştirdikten sonra yıkılıp, aslına uygun olarak yeniden yapılmıştır (Resim 21).

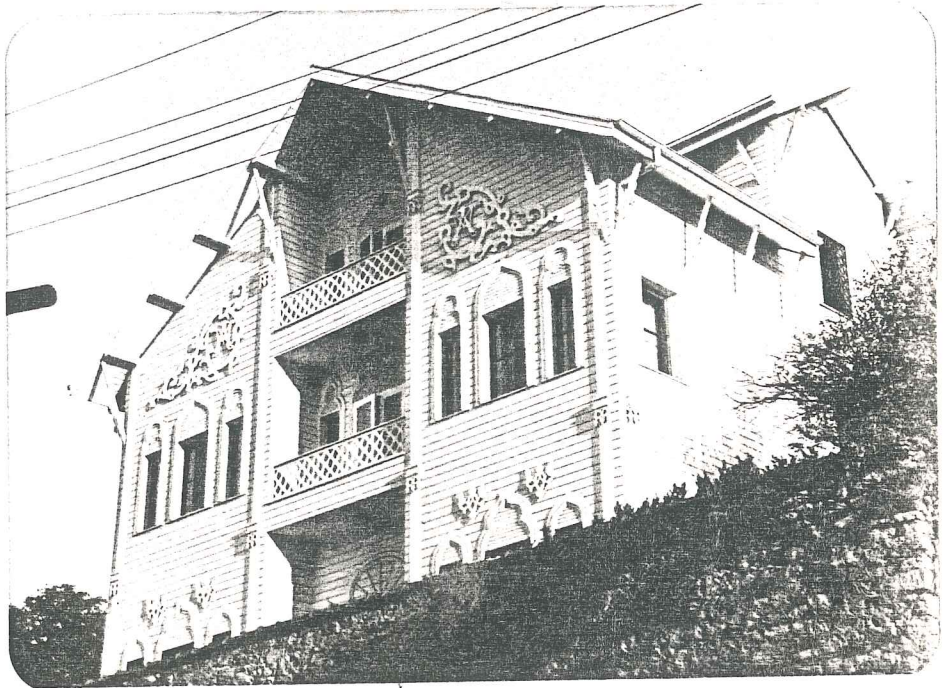
- İsmail Paşa Köşkü: Üç katlı ahşap köşk bugün Çarmıklı'lara aittir. Eski sahibi Ali Fuat Cebesoy'dur. Ona da babası İsmail Fazıl Paşa'dan kalmıştır. Ali Fuat Paşa, Moskova Büyükelçiliği yapmış, sonra da Atatürk'ün yanında Kurtuluş Savaşını gerçekleştirenlerdendir. Mustafa Kemal, Harp Akademisine gittiği yıllarda buraya kalmaya gelirmiş²⁷ (Resim 22, 23).

- Marko Paşa Konağı: Babanakkaş Yokuşu, İsmail Paşa Köşkünden sonra sağa döner, Marko Paşa Konağı da bu köşededir. Marko Paşa, devrinin Mekteb-i Tıbbiye Nazırı'dır. Saray doktorluğu da yapmıştır. Sultan Aziz'in, tahttan indirildikten 5 gün sonra odasında bilekleri kesilmiş halde bulunmasından sonra ölüm raporunu imzalayanlar arasında Marko Paşa'da vardır. Kendisi Rum asıllı olup, asıl adı Apostol Marko'dur. Kızılay'ın kurucularındandır²⁸. 1889 yılında bir salgınla bütün aile ölünce, konağı Süleyman Şefik Paşa alır, daha sonraları da konak (1936 yılında) Milli Eğitim Bakanlığı'na geçerek Kuzguncuk İlkokulu olur²⁹ (Resim 24, 25).

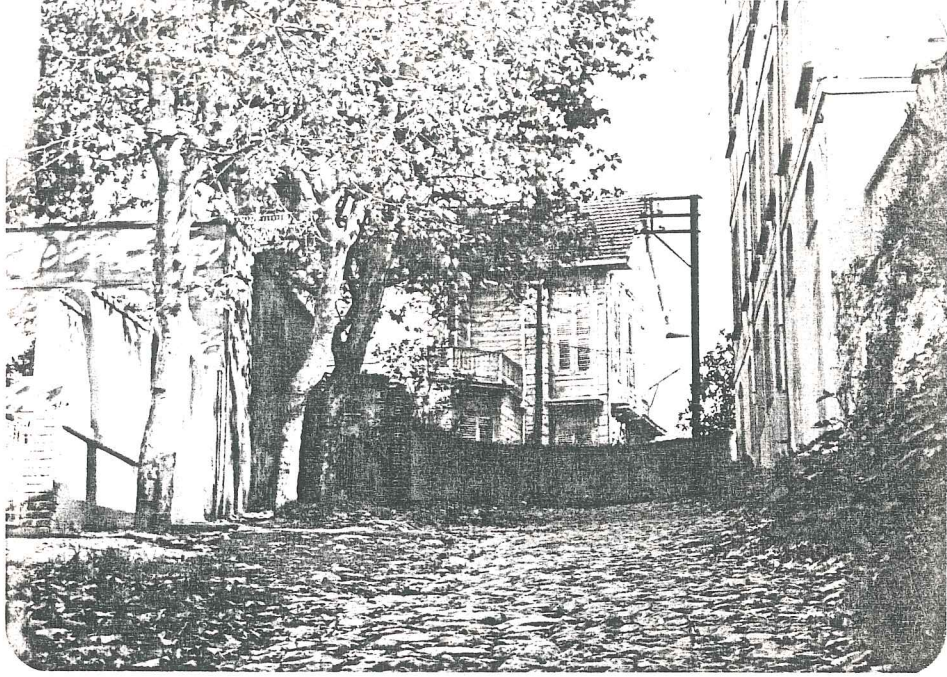
Yapı kagir ve 3 katlıdır. En önemli özelliği bahçe kapısının üzerindeki ana bina ile bağlantılı, içi mermer kaplı cumbalı tuvalettir (Resim 26). Binanın tavanları kartonpiye

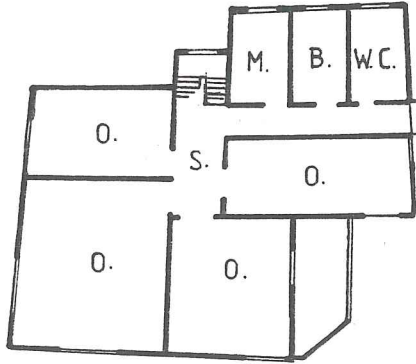
Resim 20- Cemil Molla
Köşkü

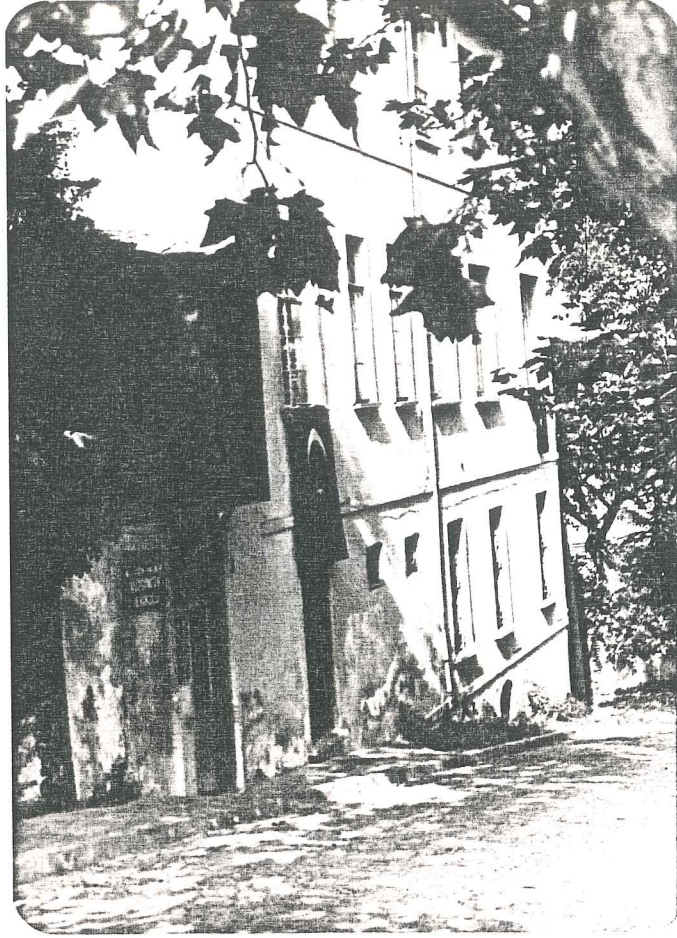
Resim 21- Hüseyin Hüsnü Paşa köşkü

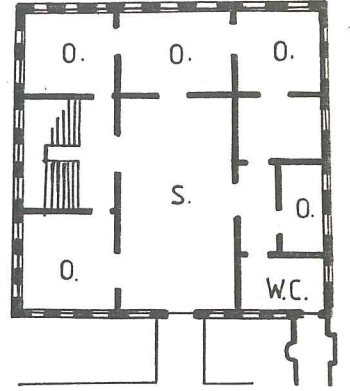
Resim 22- İsmail Paşa Köşkü

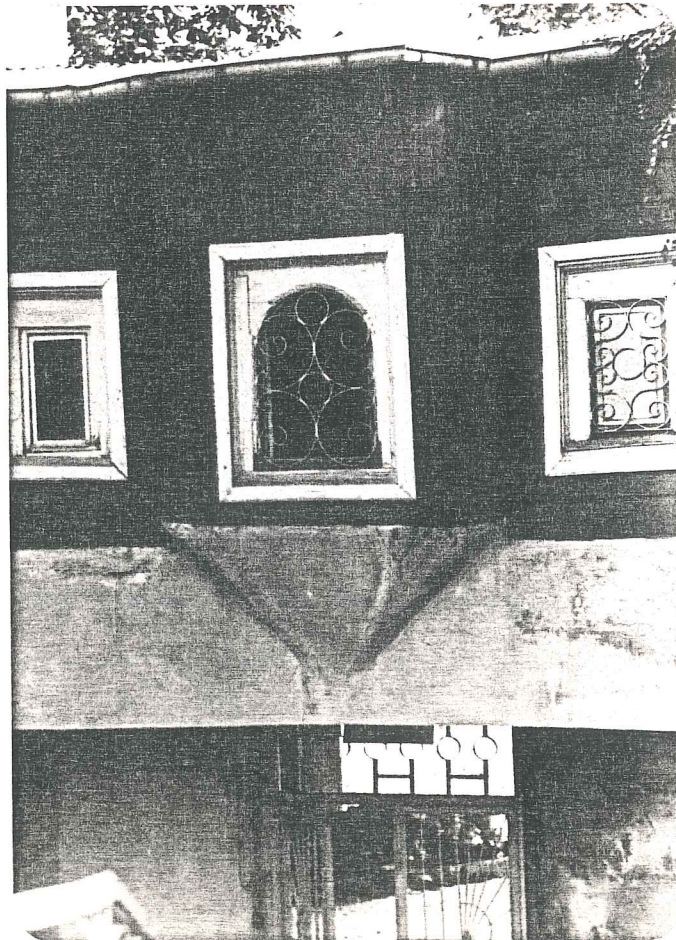
Resim 23- İsmail Paşa Köşkü planı

Resim 24- Marko Paşa
Köşkü/Kuzguncuk
İlkokulu

Resim 25- Marko Paşa
Köşkü Planı

Resim 26- Avlu kapısının
üzerindeki
çıkmalı kısım

teknikiyle süslüdür. Girişteki sofada niş içinde bir şömine bulunur. Bu nişler pek çok odada tekrarlanır. Üzerleri yıldızlı gül demetleri ve yapraklarla süslüdür. Binanın alt katında hamamı vardır. Bahçesi ise bugün de aynı düzende fakat bakımsız bir haldedir (Resim 27).

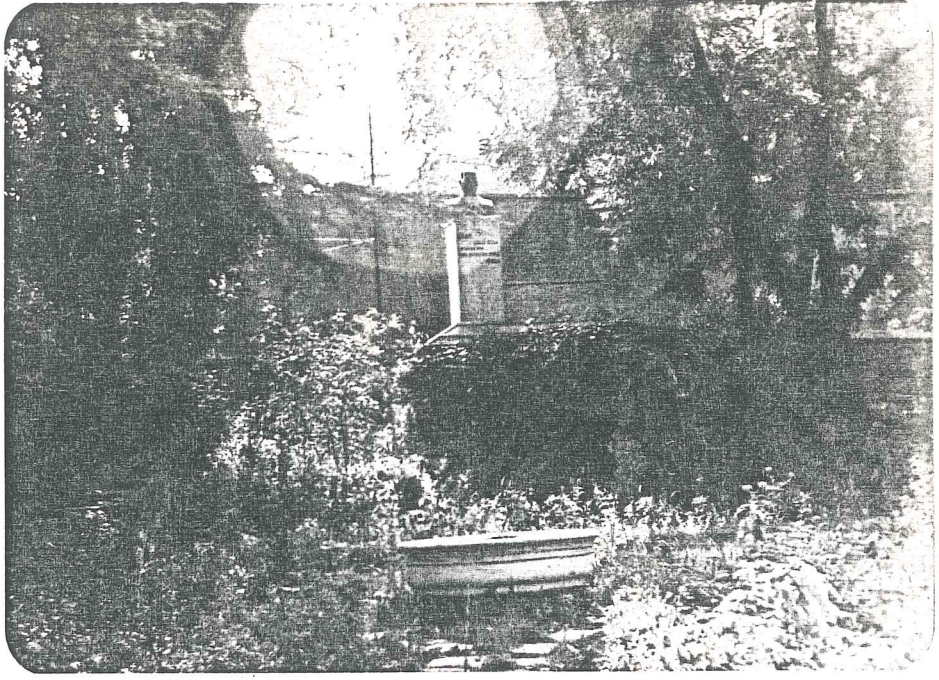
- Beylikçiyanın evi: Büyük bir bahçeye sahip olan tek katlı bu ahşap ev bugün oturulmayacak kadar harap ve yıkık bir haldedir. Ev Beylikçiyandan sonra kızları Vartenik ve Sateni'ğe kalır. Onlar da üç'e ayırdıkları bu büyük evi kiraya verirler (Resim 28).

- Kuleli köşk (Resim 29, 30) Beylikçiyân'ın evinden sonra gelir. 3 katlı ahşap ev Vali Reşit Paşa'nındır.

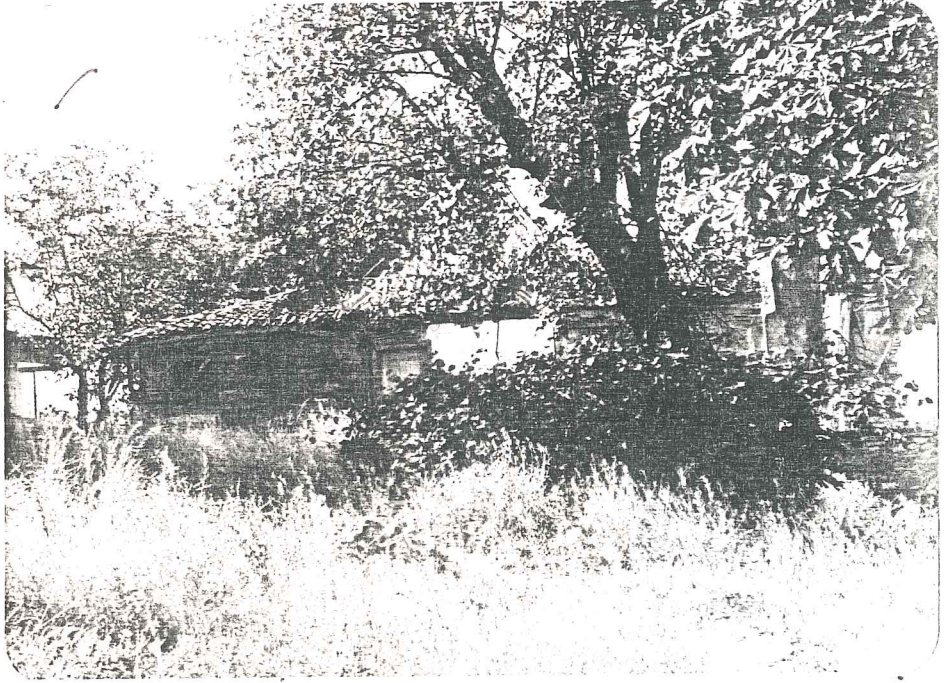
- Çinili Köşk (Resim 31): Bugün yerini "Çinili Köşk" apartmanına bırakmıştır. Esas köşkün sahibi Değirmenci Sadık Bey'dir. Köşk dışarıdan çinilerle kaplı olduğu için bu adla anılmıştır.

3.2.4.2.3. Vadi İçi Yerleşimi

Kuzguncuk çeşitli aralarla pek çok yangın geçirmiştir. Bunlardan 1865'tekinde 500 ev ve dükkan yanınca Belediye Kuzguncuk çarşısı bölgesini yeniden düzenlemiştir. İcadiye Caddesi ve çevresini kapsayan bu düzenlemeyle evler bitişik nizamdadır. Bu sıra evler İslam, Hıristiyan ve Yahudi küçük tüccar, küçük esnaf ve sanatkarlarla orta ve küçük bürokratların oturdukları evlerdir. Özellikle cadde üzerindeki alt katları

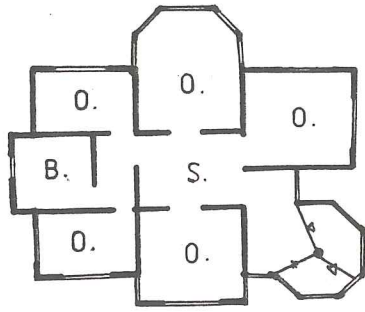
Resim 27- İlkokulun bahçesi

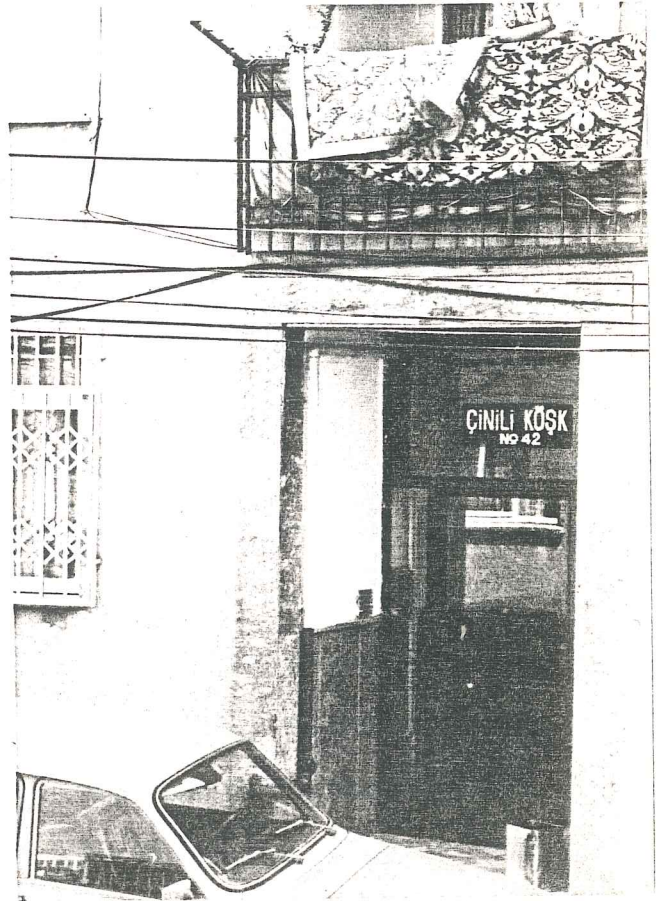
Resim 28- Beylikçiyan evi

Resim 29- Kuleli Köşk

Resim 30- Kuleli köşk planı

Resim 31- "Çinili Köşk" adlı apartman

dükkan, üst katları konuttur. Kuzguncuk'lular alış-verişlerini bu dükkanlardan yaparlar. Çoğu tuğla duvarlı ve ahşap döşemeli veya ahşap olan binaları neo-barok üsluptadır. Her katta ayrı bir cephe düzeni görülür, birinci kattaki çıkmanın üzeri balkondur ve çoğu üç katlıdır. Bu 19. y.y. sonu Kuzguncuk sıra evlerinin genel karakteridir (Resim 32, 33, 34).

3.3. CUMHURİYET DÖNEMİ

3.3.1. Nüfus ve Ekonomik Durum

Cumhuriyetten sonra Kuzguncuk'un sosyal yapısında büyükdeğişiklik olmuştur. Osmanlı döneminden pek fazla aile kalmamıştır. Bu aileler (özellikle Yahudi, Rum ve Ermeniler) ya yurt dışına göç etmiş, ya da daha merkezi semtlere taşınmışlardır. Burayı terk edenlerin bir kısmı mülklerini satmış diğer bir kısmı ise, evlerini apartman şekline dönüştürerek her katı ayrı kiraya vermeyi yeğlemiştir. Bu yeni kiracılar da başka kentlerden İstanbul'a gelen daha düşük gelir gruplarına ait ailelerdir.

1900 yılındaki araştırmaya göre Kuzguncuk'ta 1340 (70 İslam, 250 Rum, İcadiye ile beraber 1600'ü Ermeni, 400'ü Musevi) ev varmış³⁰. Bugün bu oranlar tersinedir, gayrimüslimlerin sayısında azalma vardır. Müslüman nüfusun çoğalmasıyla yetmeyen Üryanizade mescidine ilaveten Surp Kirikor Ermeni Kilisesinin bitişiğindeki arsaya 1952'de Kuzguncuk Camisi yapılmıştır. Kesme taş duvarlar üzerine tek merkezi kubbelidir. Minberi ahşaptır.

1960 nüfus sayımına göre:

Nüfus	3896
İskan sahası	26 hektar
Hektar başına düşen kişi sayısı	100-150'dir ³¹

1970 nüfus sayımına göre de

Nüfus	5747'dir ³² .
-------	--------------------------

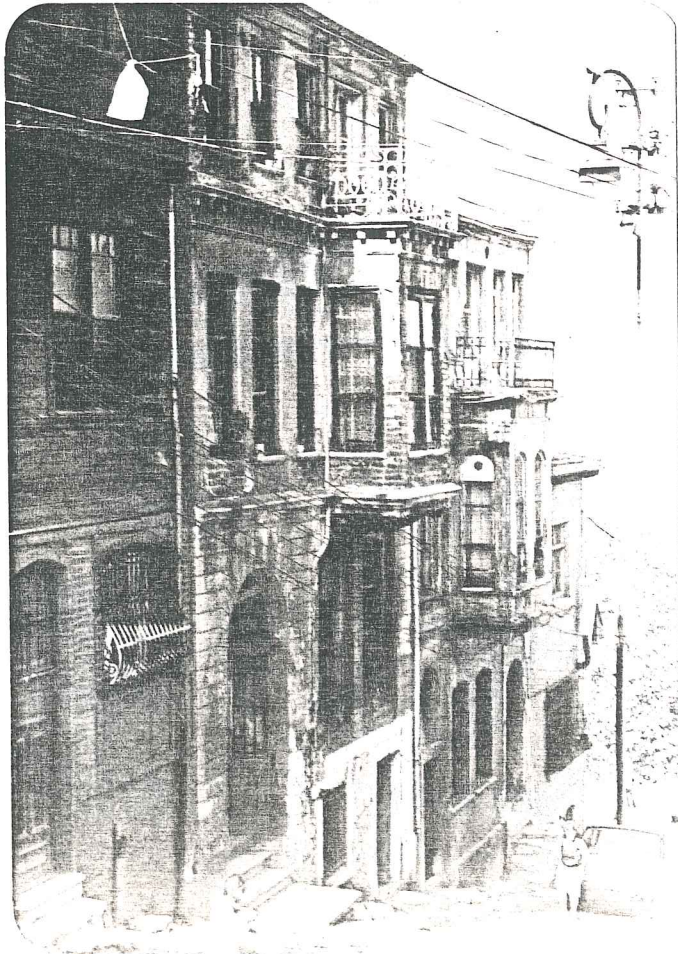
3.3.2. Sosyal ve Kültürel Durum

Kuzguncuk'ta da İstanbul'un diğer semtlerinde izlendiği gibi bir apartmanlaşmaya doğru gidiş vardır. Bu tür binalar genellikle sırtlarda veya aşağıdaki büyük parseller içine yapılmaktadır (Resim 35). Aşağıda ise, genel doku (kendi içinde değişikliğe uğrasa bile) korunmuştur. Bence bunun başlıca sebebi tepelerdeki önceden mevcut olan köşk bahçelerinin birkaç parsel ayırarak kadar büyük olması ve boğaz manzaralı olması nedeniyle satışta büyük kâr getirmesidir. Aşağıda ise parseller fazla derinlik ve ende olmadığı (genelde ön cephe genişliği 5-6 m'yi geçmez) ve belediyece fazla kat izni olmadığı için zaten strüktür olarak sağlam yapıları yıkıp apartman yapma zahmetine değmez. Bu bölgedeki apartmanların çoğu önceden bostan olarak kullanılan büyük alanların parsellenerek bölünmesi sonucu gerçekleşmiştir. Tahtalı Bostan sokağındaki apartmanlar bu sayede oluşmuştur. Evlerini yıkıp da yerine apartman yapamayanlar, pencerelerini genişleterek bu modaya uymuşlardır (Resim 36).

Son günlerde Kuzguncuk'taki tarihi değeri olan ev, yalı ve köşkların ikinci derece tarihi eser kapsamına alınması, tümünden yıkımları engellemiş ve halk da bu konuya ilgi göstermiştir. Ekim 1984 yılı tespitlerine göre 12 ev restore edilerek yenilenmiş, çoğu da cepheleri aynen korunarak, içlerinde gerekli değişiklikler yapılmıştır (Resim 13, 16, 37, 38). Ayrıca pek çok yapıda da bu tespitler sonrasında restorasyon çalışmaları olmuş, strüktür ve işlev olarak yeterli görülenler küçük bir tamirle kullanılabilir hale getirilmiştir. Bunların yanında tabii ki çok kötü örnekler de vardır. Resim 39'daki yapı hem üzerine kat çıkılarak, hem de eski oranları bozularak eskisinden daha olumsuz bir hal almıştır.

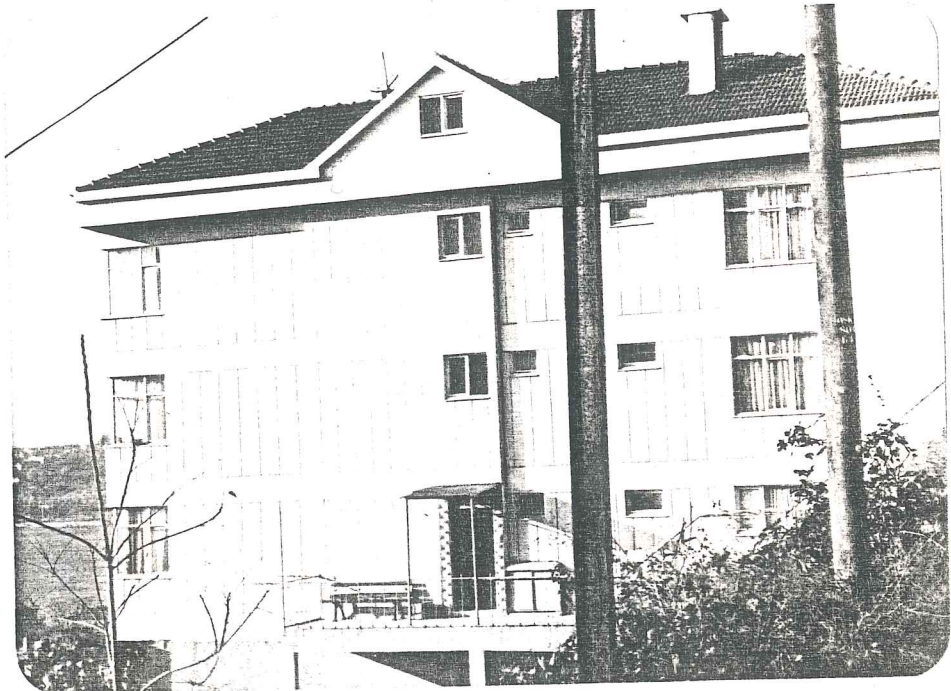
Resim 32- Bereketli Sokak
573 ada
kagir evler

Resim 33- Behlül Sokak
569 ada
kagir evler

Resim 34- Tahtalı Bostan Sok. 558 Ada ahşap sıra evler.

Resim 35- Tepedeki köşklere birinin geniş bahçesine inşaa edilmiş apartmanlardan biri

Resim 36- Eski pencere-
leri genişle-
tilerek özgün
hali bozulmuş
bir ev

Resim 37- Simitçi Tahir
Sokakta dış
cephesi koru-
nup içi günü-
müz koşulları-
na göre deęiş-
tirilmiş bir
ev

Resim 38- Beylerbeyi caddesinde biri restore edilmiş, diğeri kendi haline bırakılmış ikiz evler

Resim 39- Yenigün Sokakta kötü bir restorasyon geçirerek apartmanlaşmış bir ev

4. YAPI BİÇİMLENİŞİ

4. YAPI BİÇİMLENİŞİ

4.1. KÜTLE BİÇİMLENİŞİ

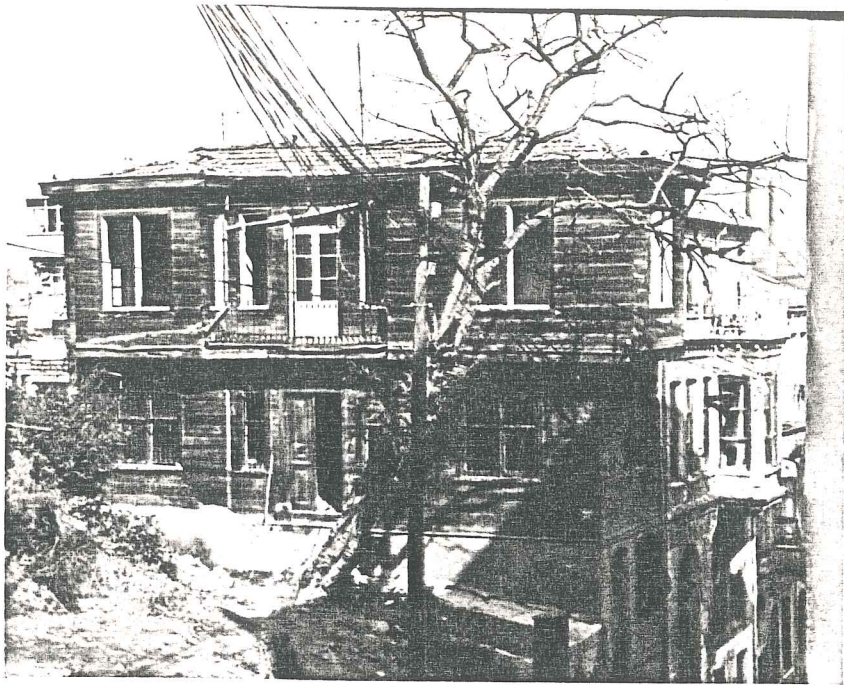
4.1.1. Doğal Verilerin Biçime Etkisi

4.1.1.1. Topoğrafya

Kuzguncuk bir vadi yerleşimi olduğu için İcadiye Caddesi aks olarak alınır, iki tarafından yukarıya, tepelere doğru önce az bir eğimden başlayan, sonra birden dikleşen yokuşlar çıkar. Bu yokuşların etrafındaki evlerde ise, eğimden dolayı fazla bir kat oluşur. Sıra ev dizisinin ortasındaki evlerde giriş bu fazla kattandır, köşeye rastlayanlarda ise, ana giriş, bir üst kattan olup, alt kattan da ikinci bir giriş vardır. Çıkmalar ise daha sonraki kattan başlar (Resim 40, 41).

4.1.1.2. Yön, Manzara

Evler genellikle bitişik nizam olduğu için dışarıya bakan tek cepheleri vardır. Bundan da mümkün olduğu kadar fazla faydalanmak için çıkmalarla manzaraya (boğaza) yönelirler. Evlerin çoğu, özellikle yokuştakiler boğaz manzaralıdır. Çıkmalar oturma ve seyir köşesidir.

Resim 40

Resim 41

4.1.2. Sokak-Parsel-Yapı İlişkisi

4.1.2.1. Parsel-Yapı İlişkisi

1280/1864 tarihli Tarik ve Ebniye (=Yol ve yapı) Nizamnamesininin 12. maddesinde:

"Etrafı yol ile sınırlı ada veya mahalleler yandığında sokakları yalnız genişletmek ve temizletmek için lazım olan şekilde düzenleme yapılacaktır...taksim edilecek arsalar mümkün mertebe kare veya dikdörtgen şekil olacaktır..." denmektedir. Sokak vistalarının ucu açık görünümlere dönüşmesi geleneksel dokunun yitirilmesinin başlıca nedenlerinden olmuştur³³.

İlk defa 19. y.y.ın ortalarında, bu kanundan önce Üsküdar Selimiye'de geniş olarak planlanmış ve uygulanmıştır. 1864 yangınından sonra da ızgara plan uygulaması İcadiye Caddesi etrafına adapte edilmiştir (Bkz. P.1). Yollar çok düzgün ve birbirine paraleldir. Parseller de buna bağlı olarak dikdörtgen biçimli, hatta her iki paralel sokakta da cephe verebilecek şekildedir. Yolların açığeldiği yerlerde alt katlarda buna uyulur, üst katlarda da gönyeli çıkma ile düzeltme yapılır (Tablo 1). Binalar bitişik nizam ve arkada ışık alacak kadar yer bıraktıktan sonra bütün parseli kaplar.

Büyük bahçeler içindeki köşklerde ise sınırlama olmadığı için planlama serbesttir. Çıkmalar manzaraya uzanır.

Tablo:1 PARSEL-YAPI İLİŞKİLERİ ANALİZİ (Parsel sınırlarının yolları dik kesmediği hallerde).

ARA PARSELLER		KÖŞE PARSELLER	
BİR KENARDA	TÜM CEPHEDE	BİR CEPHEDE	AÇIK CEPHELERDE
<p>Resim:42</p>	<p>Resim:43</p>	<p>Resim:44</p>	<p>A.</p> <p>K.</p>
<p>K.</p> <p>A.</p>	<p>A.</p> <p>A.</p>	<p>A.</p> <p>A.</p>	<p>A.</p> <p>K.</p>

NOT: A=Ahşap / K=Kagir

Tablo:2 KONUT PLAN TIPLERİ

DIŞ SOFALI	İÇ SOFALI			ORTA SOFALI
	BİR YÜZLÜ İÇ SOFALI	İKİ YÜZLÜ İÇ SOFALI	İKİ KOLLU ODA ODA SIRASİY. LA ÇEVRLİ İ.S.	

NOT: SOFA / MERDİVEN

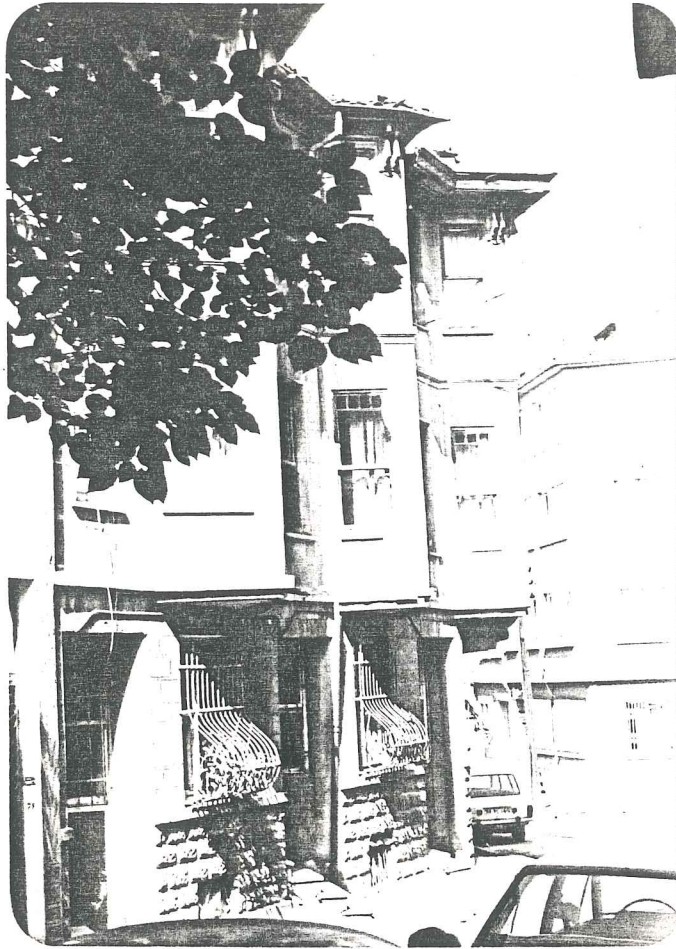
4.1.2.2. Sokak Profilleri

1265/1849 tarihli ikinci Ebniye Nizamnamesiyle bina yükseklikleri ahşap binalar için 14 (10,61 m), kagir olanlar için 20 zira (15,16 m) olarak kabul edilmiştir³⁴.

1848 Birinci Ebniye Nizamnamesinin 19. bendine göre; "Hanelerine cumba yaptırmak murad edenler zeminden 5 arşın (3,80 m) irtifaından aşağı olmamak ve şahisin şeklinde konulmamak şartı ile 1 zira arzında (0,758 m) ve kaddi pencere yüksekliğinde demir parmaklık ve demir destekli ve üzeri saç örtülü olarak inşa eylemlerine ruhsat verilmiştir"³⁵. 20. y.y.a kadar yapılmış Kuzguncuk'taki binalarda da bu kurallara uyulduğu görülmüştür. Genel karakter şudur: Yol ve kaldırımdan sonra hemen bina başlar; niş içindeki giriş kapısına 5-6 basamakla çıkılır, girişin üzerindeki katta bir çıkma bulunur (kat yüksekliklerinin temiz açıklığı 3,50-3,80 m kadardır), çıkmalar payanda ile desteklenir, çıkmanın üzeri çoğunluk balkondur, saçaklar ise kat silmesi niteliğindedir ve dışarı fazla çıkmazlar (Resim 45).

4.1.2.3. Bahçe Duvarları

Dış mekanı etkileyen bahçe ve bahçe duvarlarının olmayışı Kuzguncuk'taki önemli biçimsel etkidir. Yolları binalar sınırlar. Özgün bahçe duvarları birkaç köşk ve yalının bahçesiyle, Rum mezarlığı çevresinde kalmıştır (Resim 46, 47, 48).

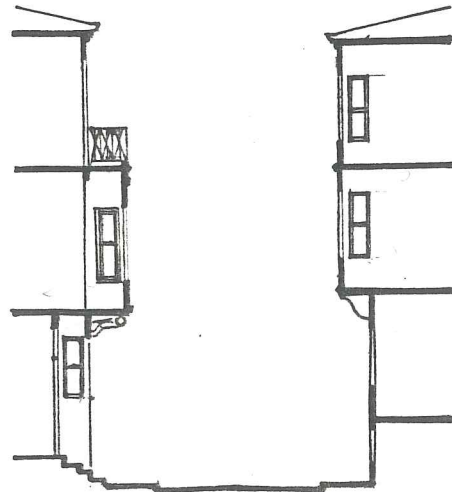
Resim 42

Resim 43

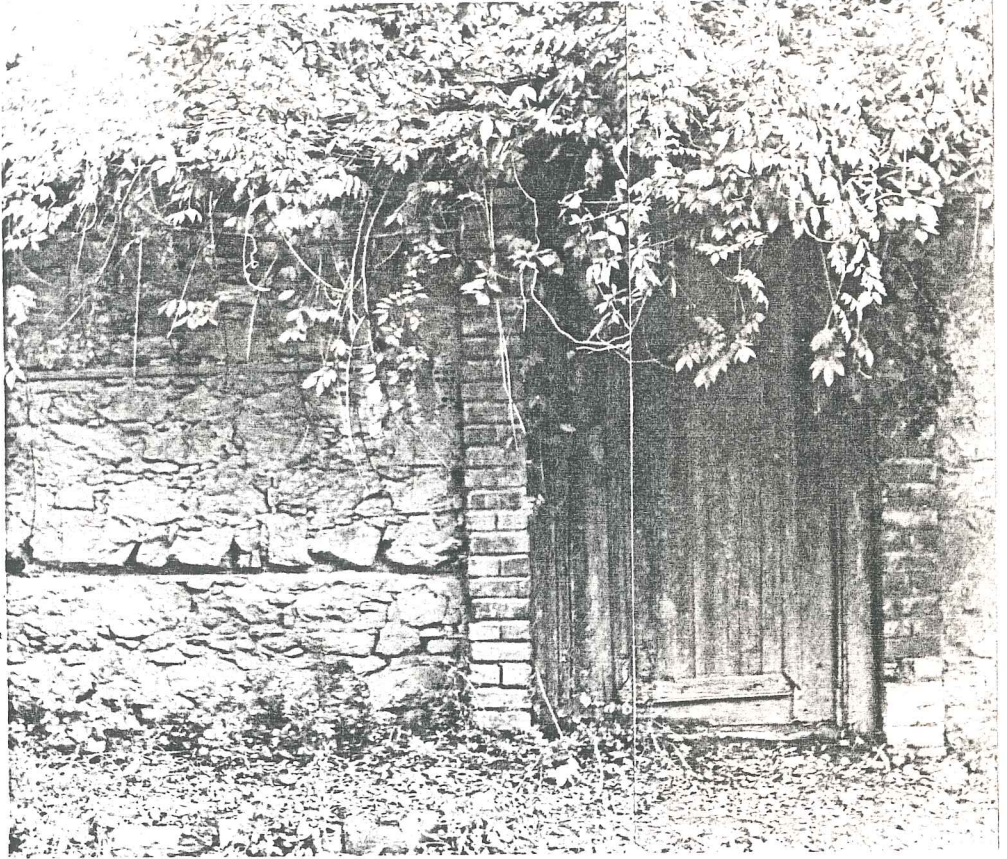

Resim 44

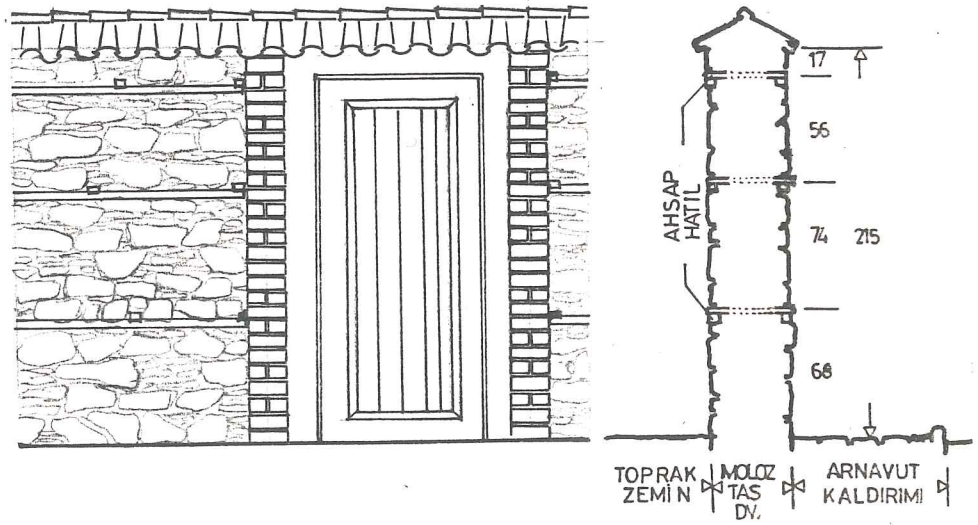

BEREKETLİ SOKAK

Resim 45- Sokak profili

Resim 46- Delikoç Sokakta bir köşkün bahçe duvarı ve kapısı

Resim 47- Sistem detayı (Rölöve)

Resim 48- Rum Ortodoks
Kilisesi giriş
kapısı ve duvarı

Resim 49- Parke taş yol
kaplaması

4.1.2.4. Yol Kaplamaları

Önceleri sadece arnavut kaldırım ve parke taşlı yollar varken yakın zamanda ana trafik ve yan yolların üzeri asfalt kaplanmıştır. Beylerbeyi ve İcadiye Caddeleriyle, Ayhan Sokak ve Bostan Sokak asfaltlaştırma yapılan uygulamalara örnektir (Resim 49).

4.1.3. Konut Plan Tipleri

Konut plan tipleri sofa-oda ilişkileri açısından incelenerek Tablo 2'de ele alınmıştır.

4.2. YÜZEY MİMARİSİ

4.2.1. Duvar Boşlukları

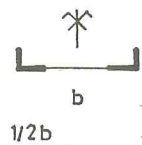

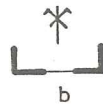

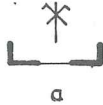

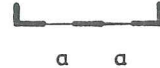

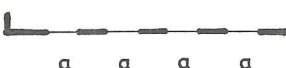

4.2.1.1. Yatayda

Tablo 3'de Kuzguncuk'taki özgün cephe yapıları üzerinde yapılan analizde yatay kesitlerdeki dolu-boşluk oranları gösterilmiştir.

Ahşap ve tuğlanın yapılardaki kullanımı ve taşıyıcılığı farklı olduğu için her ikisi ayrı ayrı incelenmiştir. Kagir yapılarda köşelerde dış yapma zorunluğu olduğu için, pencere-köşe arası oranları ahşap yapılara nazaran daha fazladır.

Bölgedeki yapılarda, küçük parseller üzerinde ve dar cephe olmaları nedeniyle yatayda fazla penceresi olanların

Tablo. 3 AHŞAP VE KAGIR YAPILARIN YATAY KESİTLERİNDE, PENCERE DOLU-BOŞLUK ORANLARI ANALİZİ $b > a > c$

	Gk - GİRİŞ KATINDA		Ük - ÜST KATLARDA							
			a - ÇIKMANIN ÖN YÜZÜNDE		b - ÇIKMASIZ YÜZEYLER		c - YAN YÜZÜNDE			
	AHŞAP	KAGIR	AHŞAP	KAGIR	AHŞAP	KAGIR	AHŞAP	KAGIR		
I - TEK PENCERELİ KOMPOZİSYON	 b 1/2b	 a 3/4a 2/3a	 b 1/2b 1/5b 1/6b	 a 2/3a 1/3a	 a 3/5a 1/2a 2/5a 1/3a 1/5a	 a 0 1/3a 1/3a 1/3a 0 a	 a 2/3a 1/3a 0 3/4a 0 1/2a 0 2/7a	 c c 2/3c c 0 3/4c 0 2/3c 0 1/2c 0 2/5c 2/5c	 c 1/2c 1/4c 1/2c 1/6c 1/3c 2/3c	
II - İKİLİ KOMPOZİSYON	 a a 2/3a 2/3a 3/2a 1/2a 1/2a a 1/2a 1/3a 1/2a	 a a a 2a a a a 2/3a 1/2a 1/2a 1/2a 1/4a 1/2a 1/2a	 a a 2/3a 3/2a 1/2a 1/2a 1/2a 1/3a	 c c 1/2c 1/2c 1/2c 1/3c	 a a 3/4a 3/4a 1/2a 1/2a 1/2a 1/3a 2/5a 2/5a 1/3a 1/3a	 c c 1/2c 1/2c 2/5c 2/5c	 a a 3/4a 3/4a 3/4a 3/4a 3/4a 1/2a 1/2a 1/2a 1/4a	 a a 3/4a 3/4a 1/4a 2/5a 2/5a 2/5a R: 54	—	—
III - ÜÇLÜ KOMPOZİSYON	 a a 2/3a 1/3a 2/5a 2/5a	 a 3/2a a 2/3a 2/3a 2/3a 2/3a a a a 2/3a a 2/3a 2/3a 2/3a 2/3a 2/3a 2/3a 2/3a 1/3a 1/3a 2/3a	 a 3/2a 4/3a 0 1/2a 1/2a R: 55	 a 5/2a 1/2a 3/4a 1/2a 1/2a	 a a a a a 4/3a	 a 4/3a 2/3a 2/3a a a 1/2a 2/3a	—	—	—	—
IV - DÖRTLÜ KOMPOZİSYON	 a a a a 2/3a 2/3a a 2/3a 2a	 a a a a 3/2a a a a 3/2a a a a a 3/2a	—	—	—	—	—	—	—	—
V - BEŞLİ KOMPOZİSYON	 a a a 2/3a 2/3a a	 a a a a 2/3a 5/4a 1/2a 1/2a 1/2a	—	—	—	—	—	—	—	—
VI - ALTILI KOMPOZİSYON	—	—	—	—	—	 a a a 2/3a 1/3a 1/3a 1/3a 3/4a 3/4a 3/2a 3/4a a 2/5a 2/5a 2/5a	—	—	—	

sayıları azdır. Pencereleer genişliklerine göre üç grupta toplanabilir:

a) Genişlikleri 70-100 cm arasında olanlar. Bunlar cephe de çıkmalarrın yan yüzleri hariç en çok tekrarlanan boyutlardır (Resim 50).

b) İki "a" modülünün yanyana gelmesinden oluşur. Genellikle çıkmalarrın ön yüzünde kullanılmıştır (Resim 51).

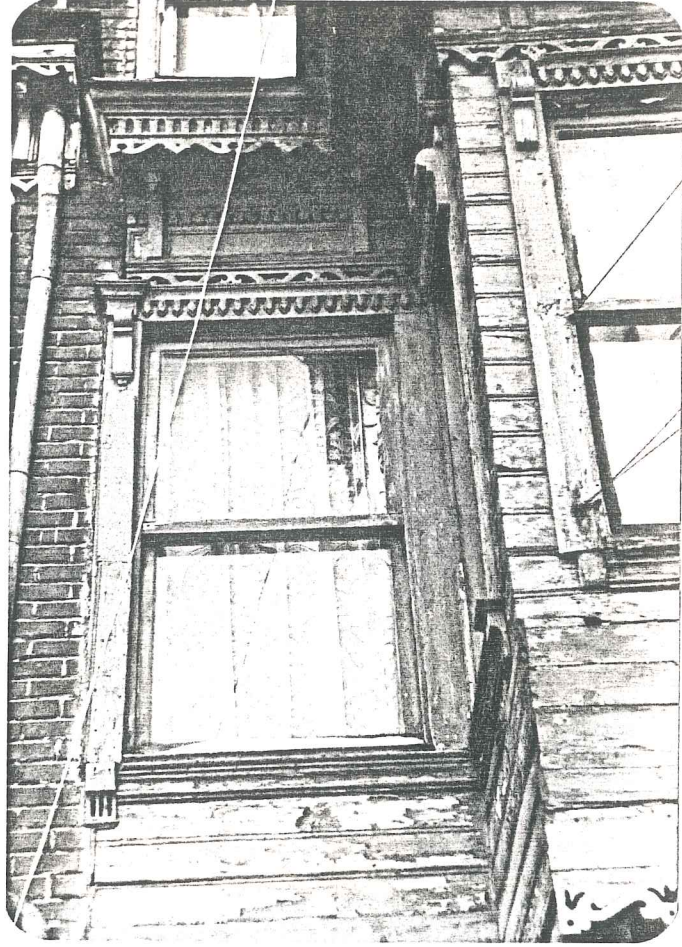
c) Genişlikleri yaklaşık 40-65 cm arasında olan açıklıklardır. Sadece çıkmalarrın yan yüzlerinde ve kapıların iki yanında girişi aydınlatmak amacıyla kullanılırlar. Çıkmalarr belli bir mesafeyi aşamadıkları için bu ölçü ortaya çıkmıştır (Resim 52).

4.2.1.2. Düşeyde

Binalardaki düşey kesitlerindeki pencere dolu-boşluk oranları Tablo 4'te gösterilmiştir. Tespit bölgesindeki pencere yüksekliklerinde (bodrum katları haricinde) iki tip görülmektedir.

$x \approx 1,70$ m yüksekliğinde, genelde giyotin tipli olan pencerelerdir. Çoğunluk $2x(80 \times 85)$ lik modülden oluşurlar (Resim 50).

y = Düşeyde 3 kare modülden oluşurlar (Resim 53).

Resim 50- Yatayda "a"
açıklığı,
Düseyde "x"
açıklığı

Resim 51- Yatayda "b"
açıklığı
 $b \approx 2a$

Resim 52- Yatayda "y"
açıklığı çıkma
yan cephe pen-
ceresi

Resim 53- Düşeyde "y"
açıklığı

Resim 54

Resim 55

4.2.2. Pencere Biçimleri

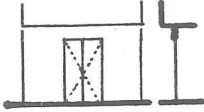
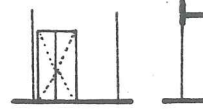

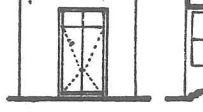
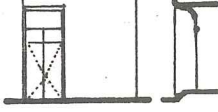
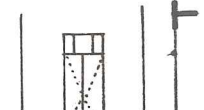
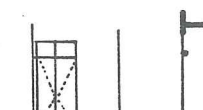
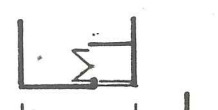

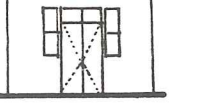
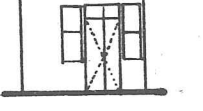
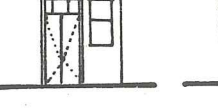
Gerek ahşap, gerekse kagir yapılarda pencere biçimlerindeki genel karakter sürme pencerelerdir. Kanatlı pencere tiplerine rastlanırsa da bunlar sadece birer örnektir. Her iki yapı tipinde de az farkla, 1 birimli (düşeyde), 2 birimli ve 3 birimli pencere tipleri ile onların varyasyonları görülür (Tablo 5, 6). Ahşap yapılarda, dikme aralıklarından çıkan yatay modüller (pencere genişlikleri) kagir yapılarda da devam etmiştir.

4.2.3. Kapı Girişleri

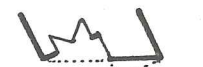
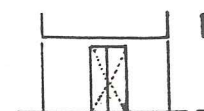

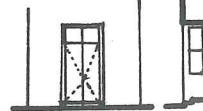
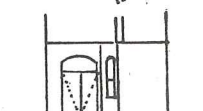
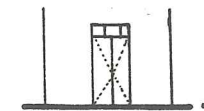
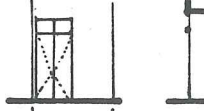

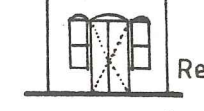
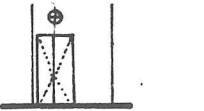
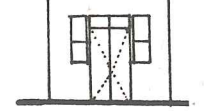
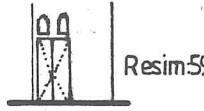
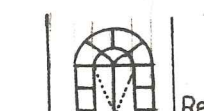
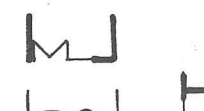

Girişler cephenin bir kenarındaysa, diğer kenarda bir oda kazanılır. Eğer ortadaysa, sıra evlerde bu giriş kısmıdır. Cephe dar olduğu için başka oda yapılamaz. Kapının iki tarafına pencere konularak buranın ışık alması sağlanır. Cephenin geniş olduğu hallerde de girişin iki tarafı odadır (Tablo 7, 8).

Genel özellik, giriş kapılarının birkaç basamakla çıkarılan bir niş içinde olmasıdır. Yoldan basamaksız girilen yapı yok gibidir. Bu basamaklar ev içinde de devam ederek zemin katı yükseltir ve böylece bodrum katlar rahat ışık alırlar.

Tablo:7 AHŞAP YAPILARDA GİRİŞ KAPILARININ PLANLAMADAKİ YERİ VE BİÇİMLENİŞİ

BİR YÜZDE			NİŞ İÇİNDE	
ORTASINDA	BİR KENARINDA	TÜM CEPHEDE	ORTASINDA	BİR KENARINDA
				
				
				
				
				
				

Tablo:8 KAGIR YAPILARDA GİRİŞ KAPILARININ PLANLAMADAKİ YERİ VE BİÇİMLENİŞİ

BİR YÜZDE		NİŞ İÇİNDE	
ORTASINDA	BİR KENARINDA	ORTASINDA	BİR KENARINDA
			
			
			
			
			
			
			
			

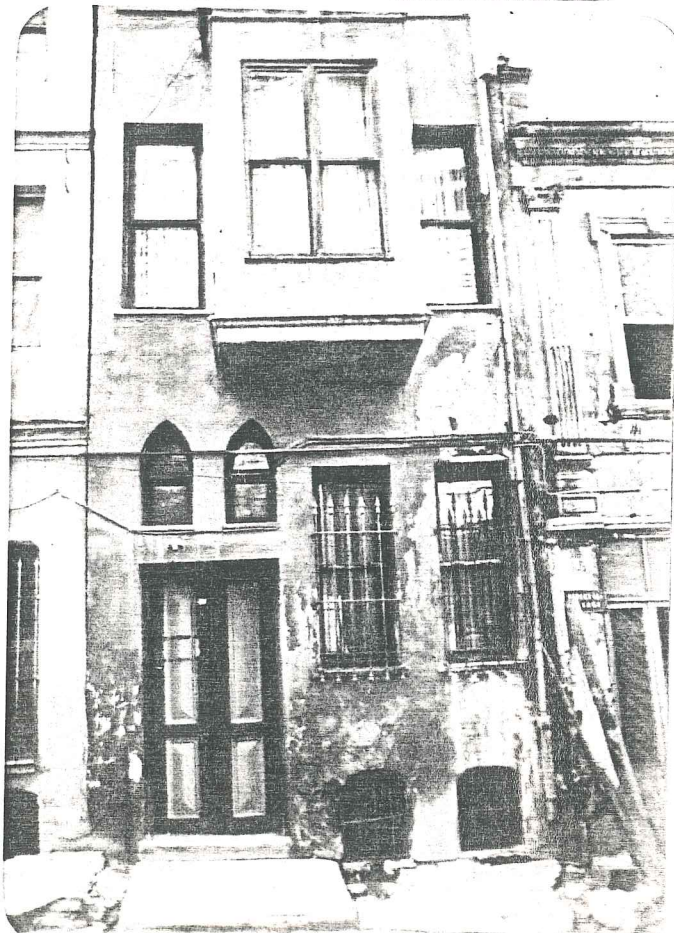
Resim 56- Sürme pencere çeşitleri

Resim 57

Resim 58

Resim 59

Resim 60

Resim 61

4.3. YAPI ELEMANLARI

4.3.1. Çıkmalar

4.3.1.1. Plandaki Düzenlerine Göre Çıkmalar

Sıra evlerde sokak cepheleri dar olduğu için genel karakter, tüm cephe veya ortasında yapılan çıkmalardır. Yanda başka bir yapı olduğu için sıra evlerde tüm cephede düz çıkma yapılamadığından bunlar pahlandırılarak yapılmıştır (Resim 62). Yolların parsel çizgilerine dik gelmediği durumlarda da üst katlarda düzeltme çıkmaları yapılarak odalarda düzgünlük sağlanmıştır (Bkz. Parsel-yapı ilişkisi).

Düzgün köşe parsellerinde de üst kat odalarını rahatlatmak (yaşam katı) ve bakış açısını genişletmek için köşe çıkmaları yapılır (Resim 63). Çoğu zaman da çıkmalar bina uzunluğunca devam eder (Resim 64, 65) (Tablo 9).

4.3.1.1. Payanda Tipleri

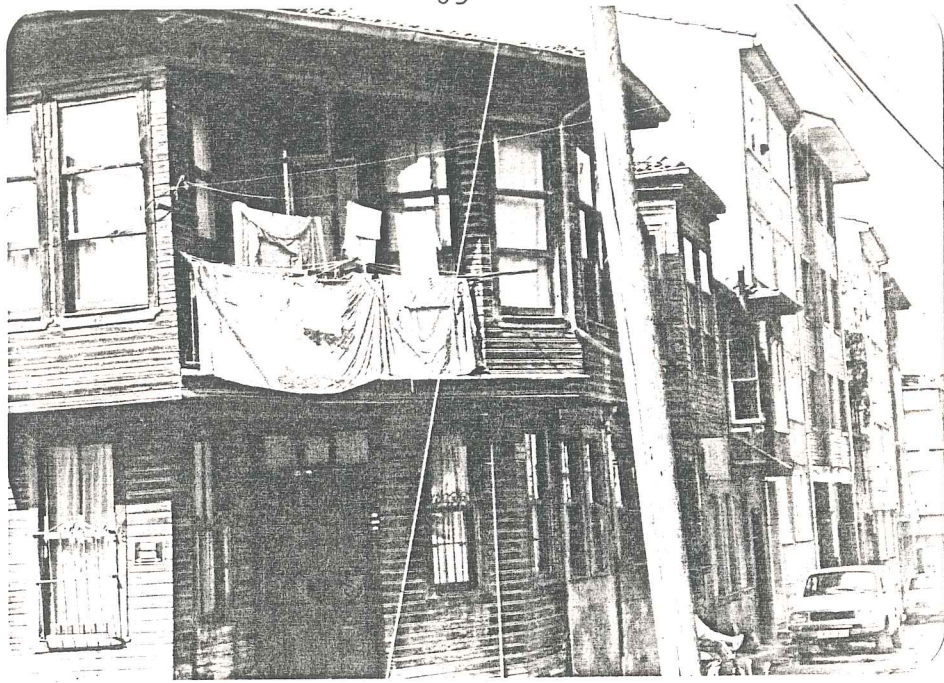
Payandalar ahşabın daha kolay işlenmesinden dolayı ahşap yapılarda, kagir yapılara oranla daha çok çeşit almıştır. Tipler fazla tekrar edilmez. Ancak belli dairesel parçaların varyasyonlarından oluşurlar (Tablo 10). Kagir yapılarda ise, payanda olarak demir, taş ve mermer kullanılmıştır. Bunlar taşıyıcı amaçla değil, ahşap yapının devamı şeklinde bir nevi alışkanlık olarak kullanılmış ve biçimlenmiştir (Tablo 11).

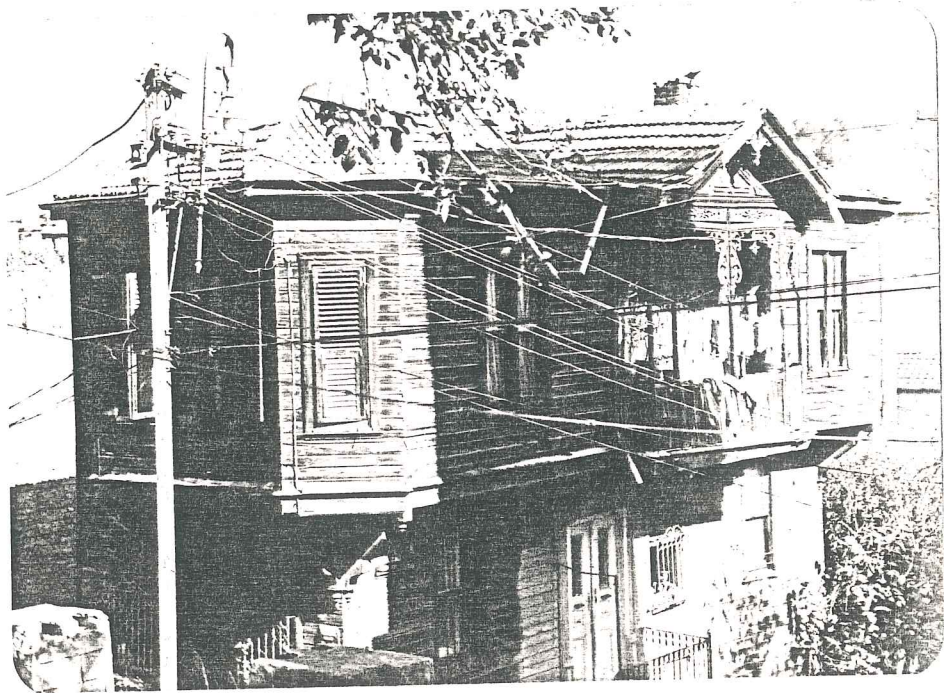
Resim 62

Resim 63

Resim 64

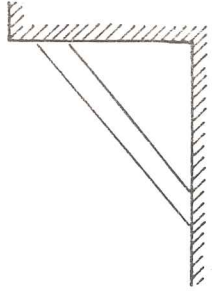

Resim 65

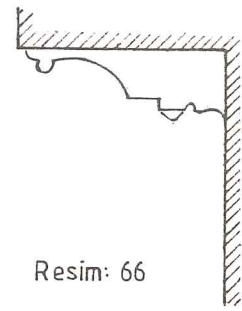
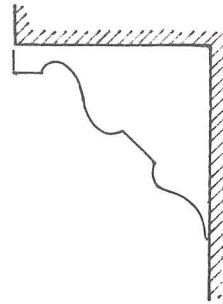
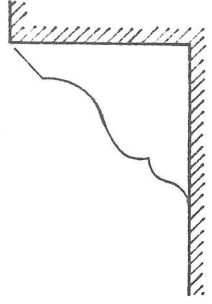
Tablo: 9 AHŞAP VE KAGIR YAPILARDA PLANDAKİ DÜZENLERİNE GÖRE ÇIKMALAR

		ORTADA	BİR YANDA	BİR UÇTA	TÜM CEPHEDE	KÖŞEDE
DÜZ	AHŞAP					
	KAGIR					
KÖŞELİ	AHŞAP					
	KAGIR					
DÜZELTME	AHŞAP					
	KAGIR					
	AHŞAP					

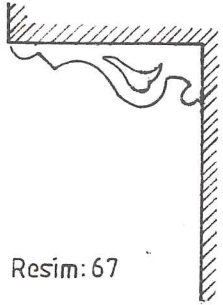
TAŞIYICI

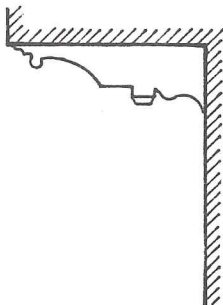
SÜSLEYİCİ

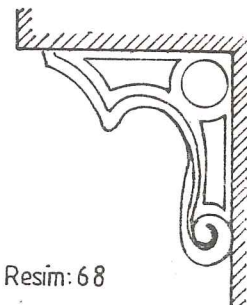
Resim: 66

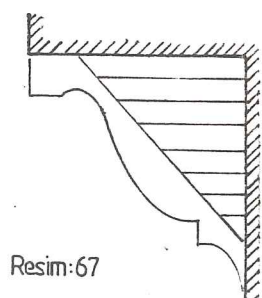
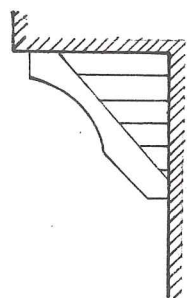
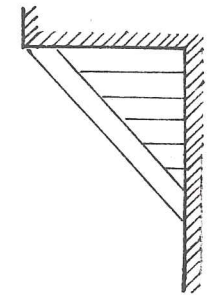
Resim: 67

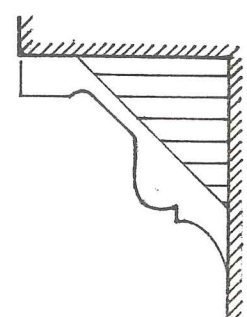
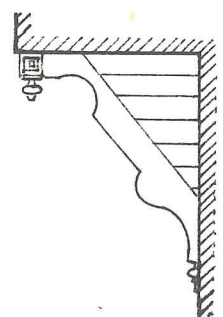
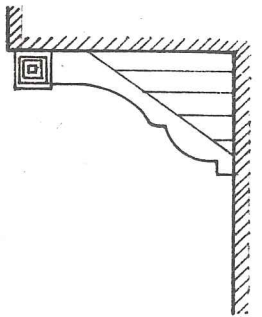
Resim: 68

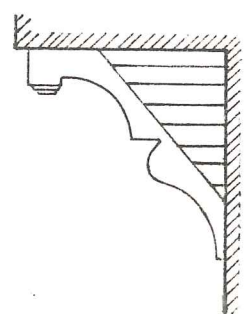
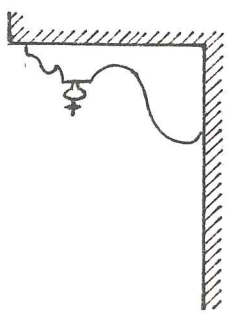
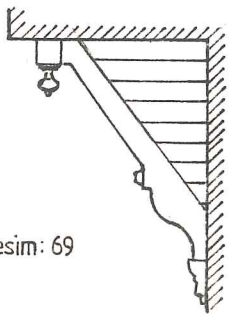
HEM TAŞIYICI , HEM SÜSLEYİCİ

Resim: 67

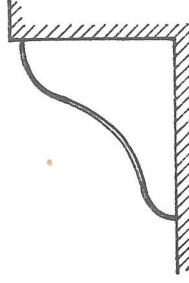
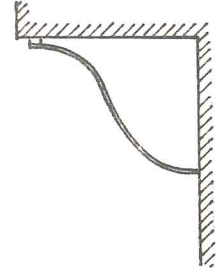
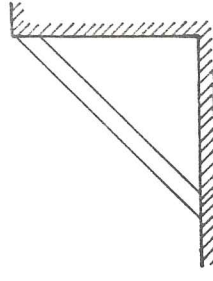
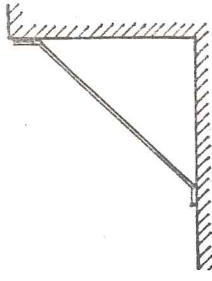

Resim: 69

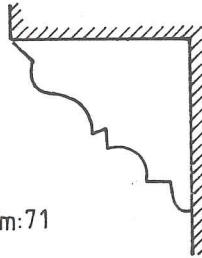
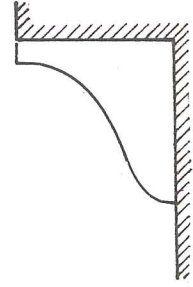
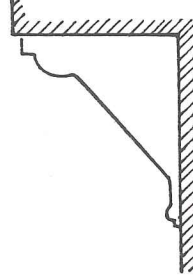
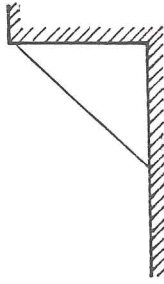
Tablo:11 KAGIR YAPILARDA PAYANDA TIPLERİ

DEMİR

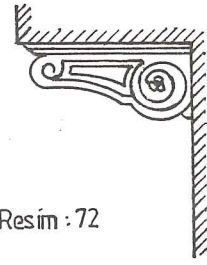
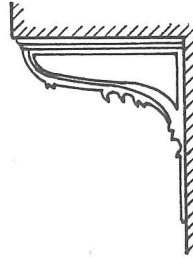

Resim: 70

KAGIR

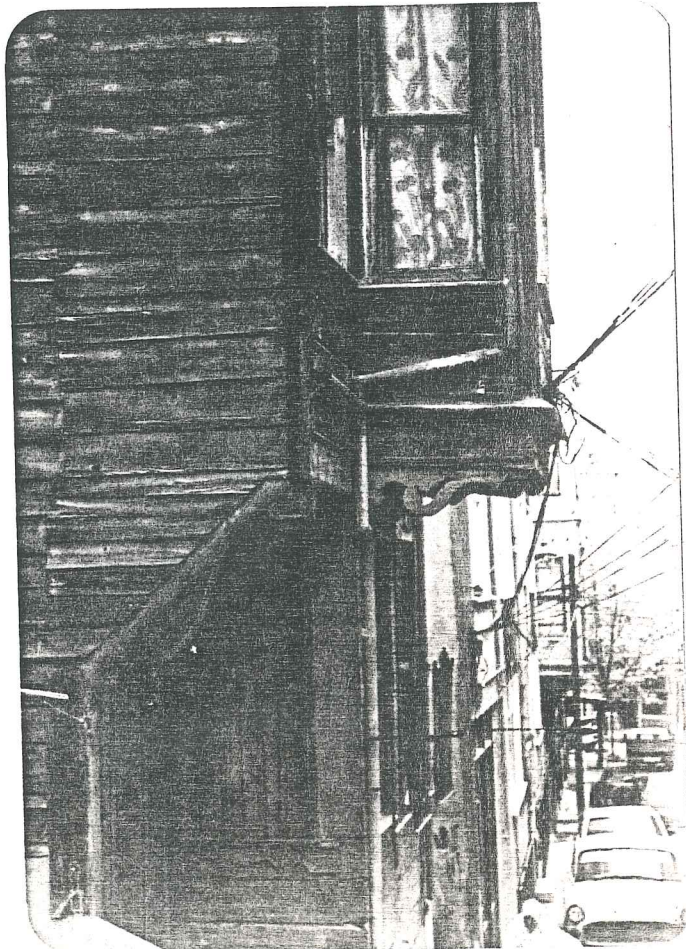
Resim:71

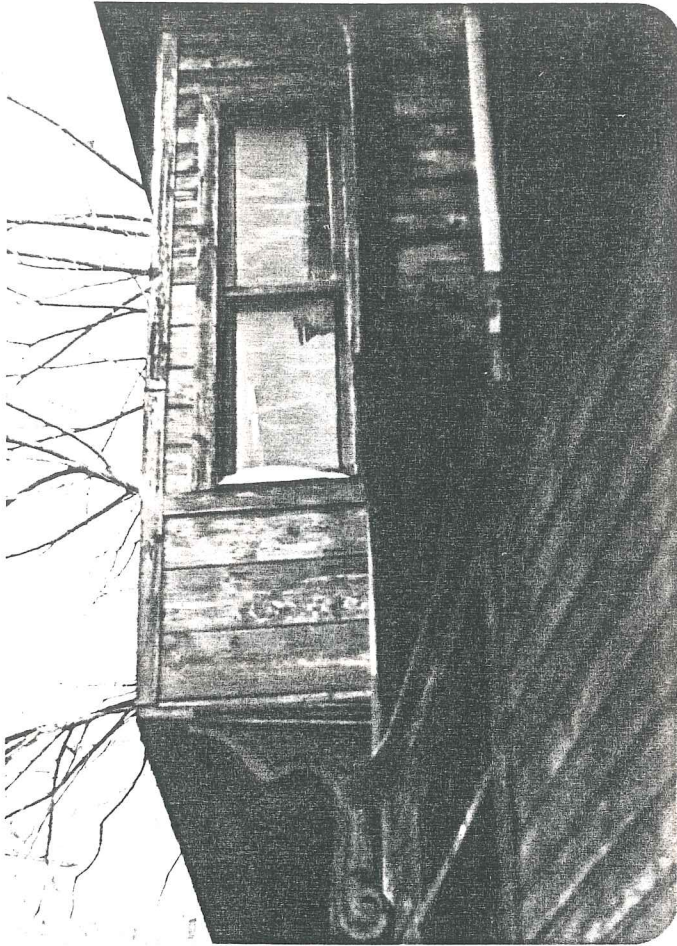
Resim : 72

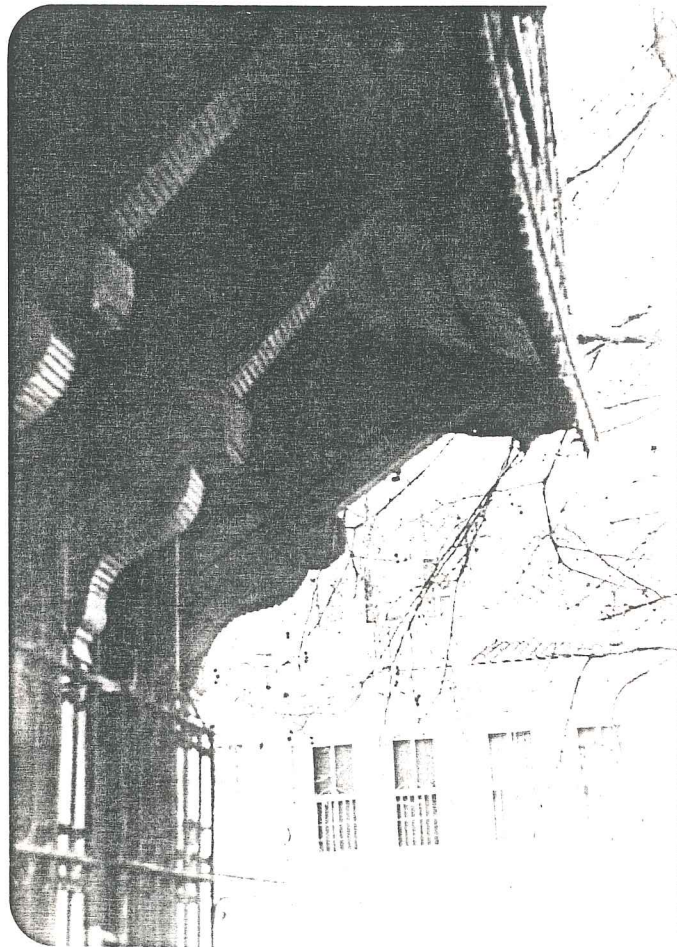
Resim 66

Resim 67

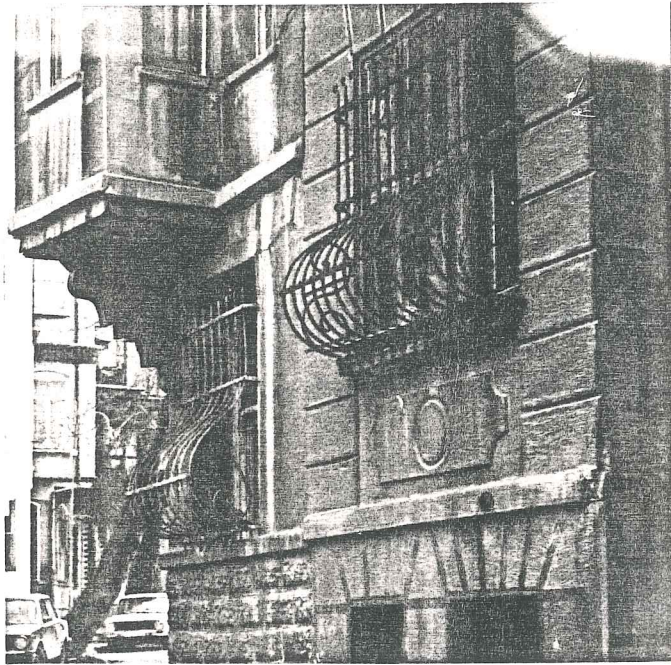
Resim 68

Resim 69

Resim 70

Resim 71

Resim 72

4.3.2. Kat Silmeleri

Tablo 12'de kagir yapılardaki kat silmeleri biçimleri çıplak tuğladan ve sıvalı olarak iki tiptedir. Tuğladan olanlar, bunların değişik yerleştirilmelerinden meydana getirilmişlerdir (Resim 73).

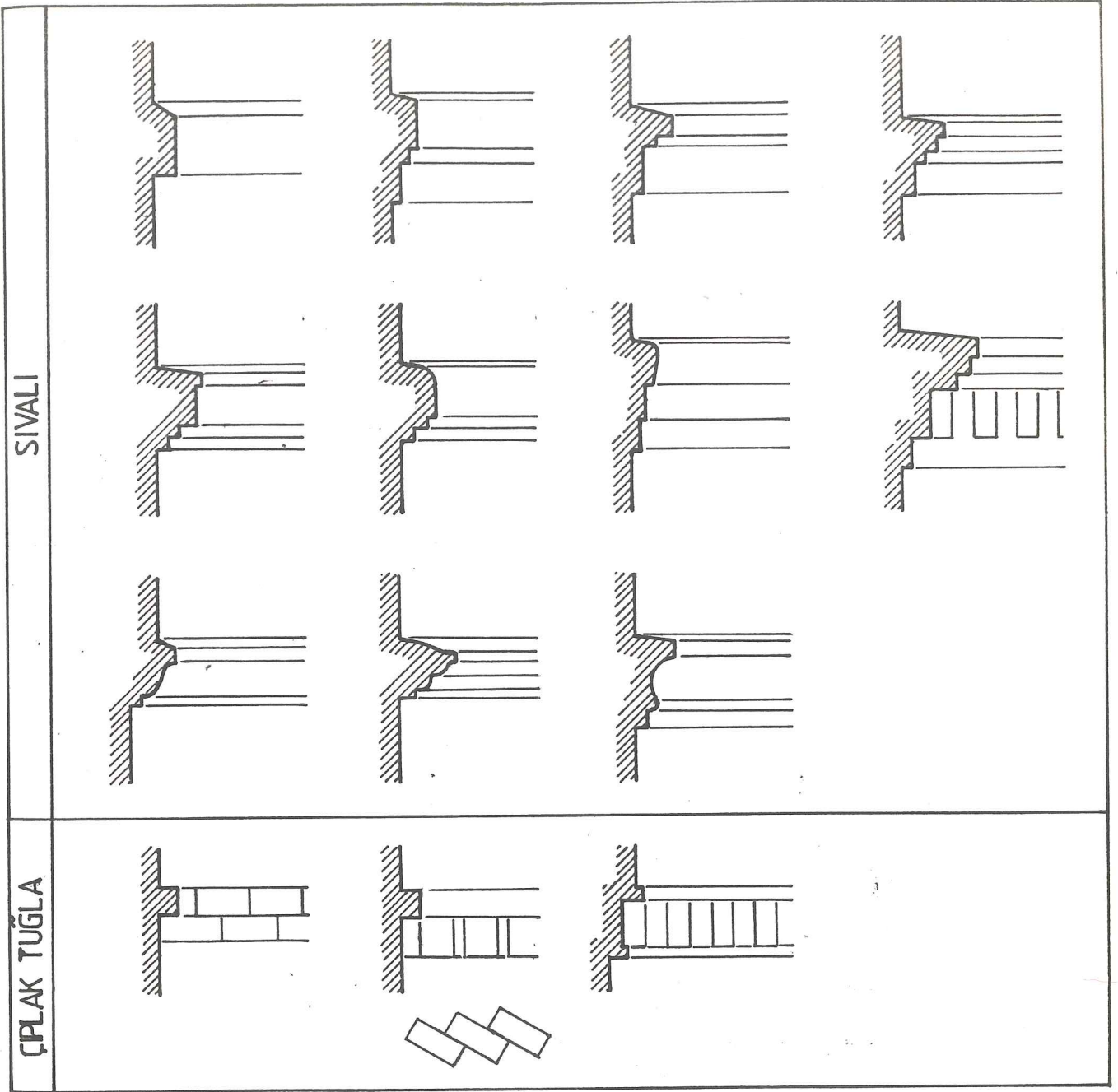
Ahşap olanlar ise, ahşap çita profiller üzerine çinko etekten meydana gelmişlerdir. Bazılarında da alt kısımda ayrı bir ahşap süsleme bulunur (Tablo 13).

4.3.3. Saçaklar

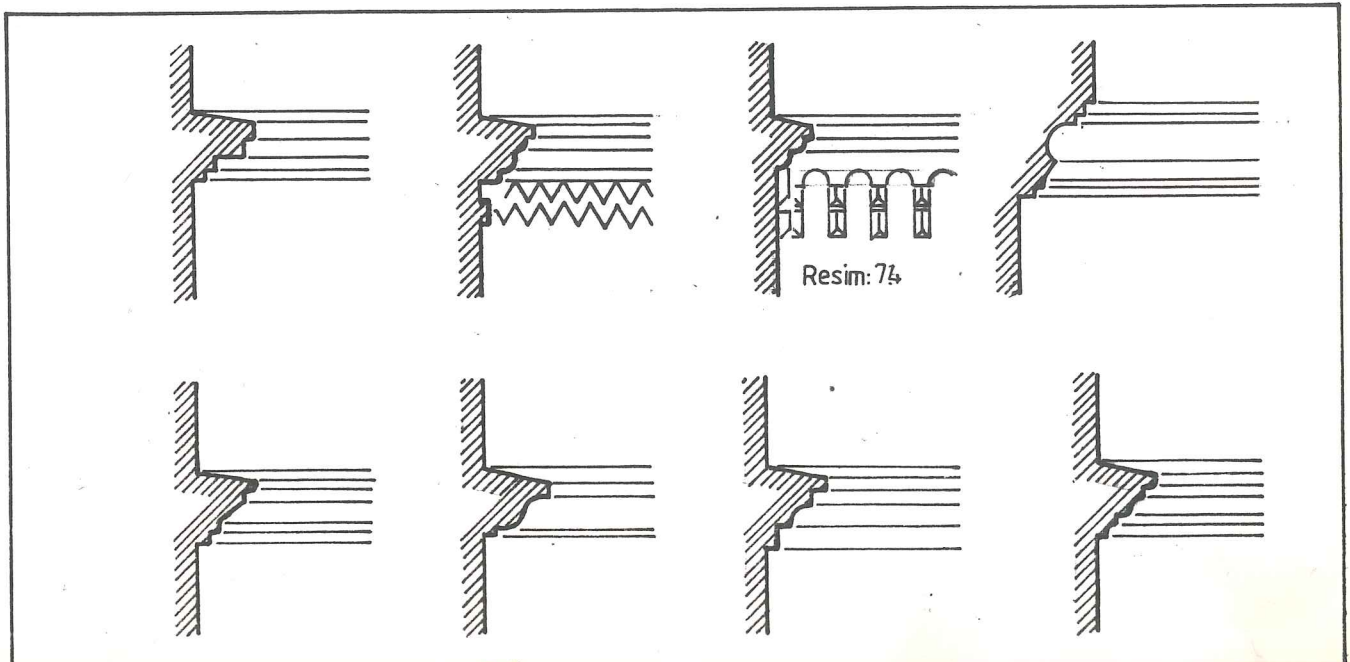
Kagir yapıların saçaklarında da kat silmelerinde olduğu gibi, çıplak tuğla ile yapılmış düzenlemelerle, sıvalı bezemeler kullanılmıştır. Üzerleri çinko örtülüdür ve yağmur oluğu altına oturduğu gibi gizli dere şeklinde de düzenlenmiştir (Tablo 14).

Ahşap yapılarda da saçakların uçları festonlarla süslenmişlerdir (Tablo 15). Resim 78 ve 50'deki örnekler Kuzguncuk'ta en çok tekrarlanan tiplerdir. Gerek kagir olsun, gerekse ahşap saçakların fazla çıkmayışı bu bölgenin genel karakteridir.

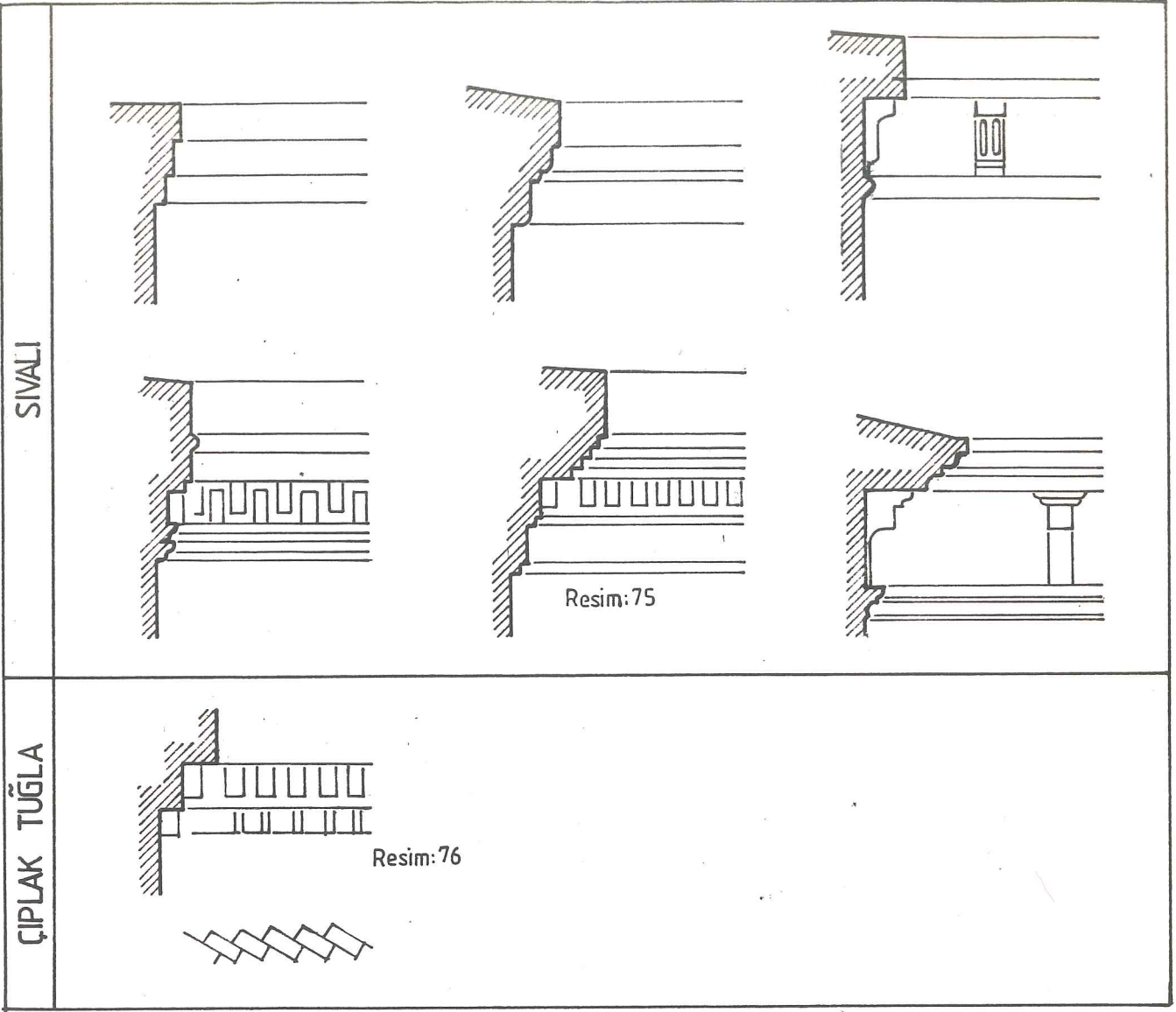
Tablo: 12 KAGIR YAPILARDA KAT SILMESİ BİÇİMLERİ

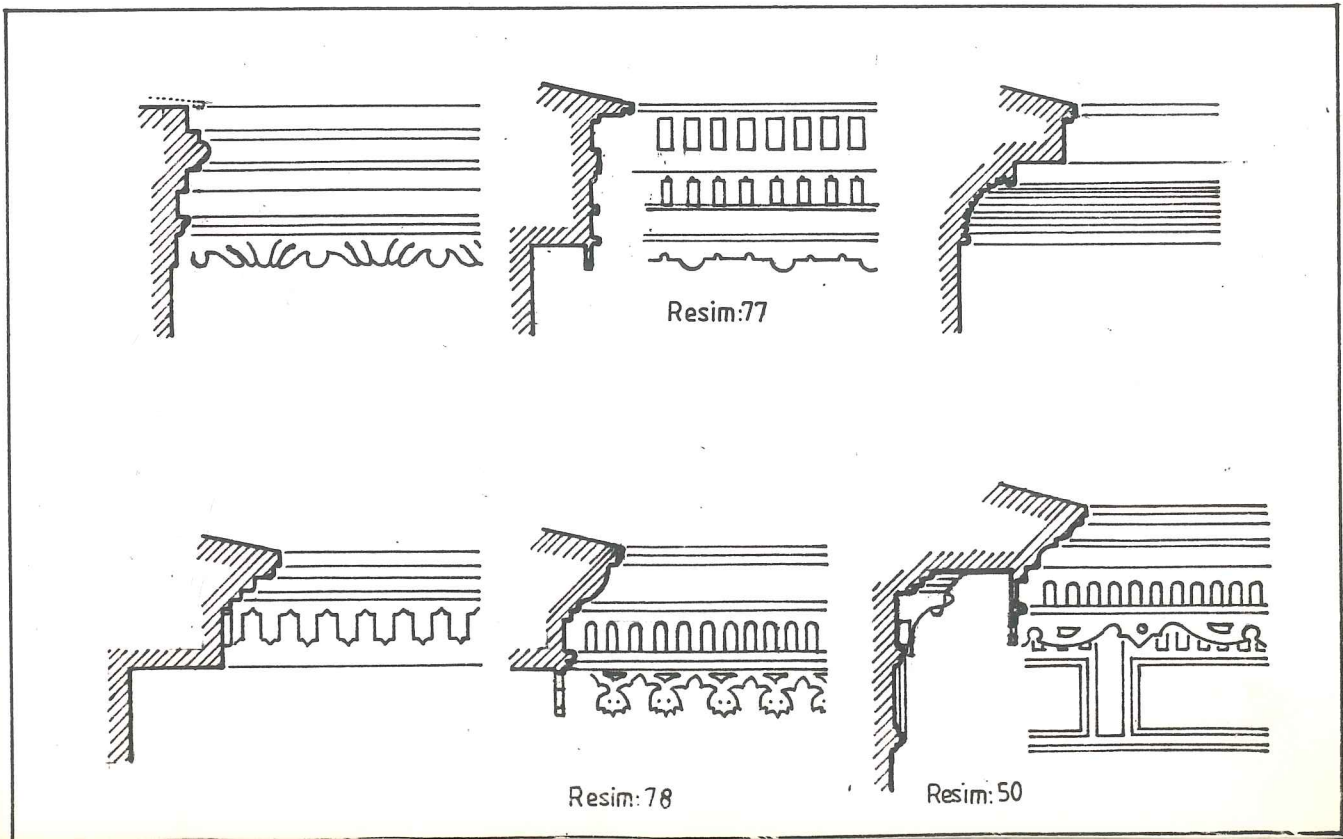
Tablo: 13 AHŞAP YAPILARDA KAT SILMESİ BİÇİMLERİ

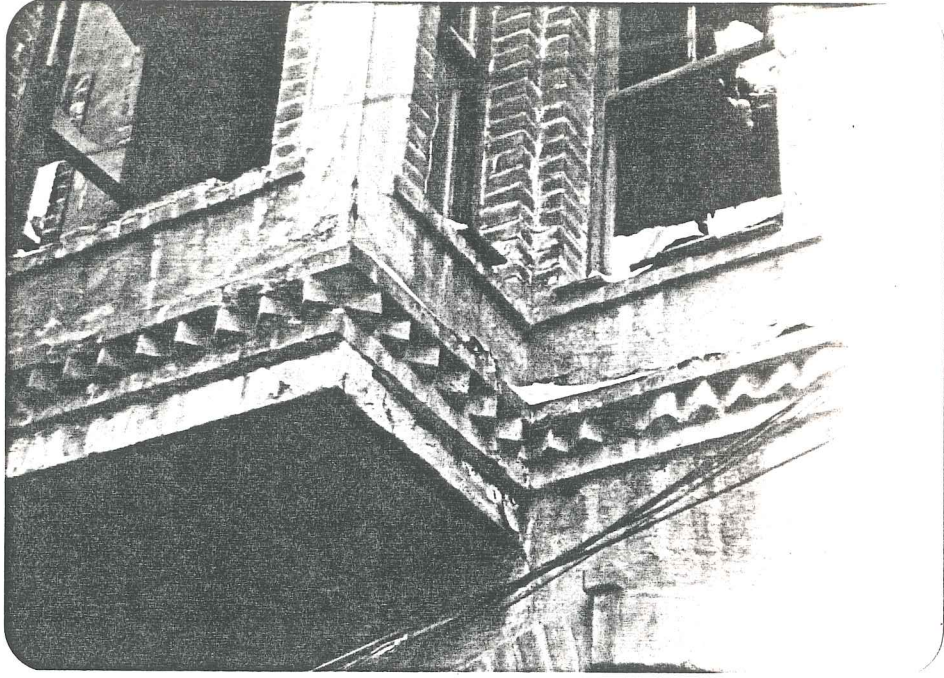

Tablo:14 KAGIR YAPILARDA SAÇAK SILMESİ BİÇİMLERİ

Tablo:15 AHŞAP YAPILARDA SAÇAK SILMESİ BİÇİMLERİ

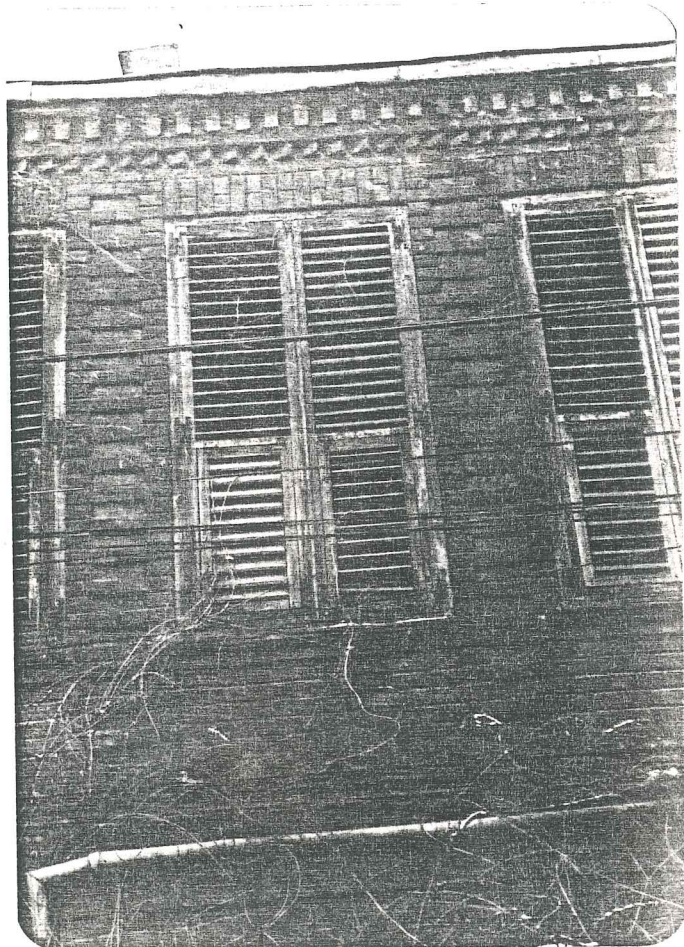
Resim 73- Çıplak tuğla kat silmesi

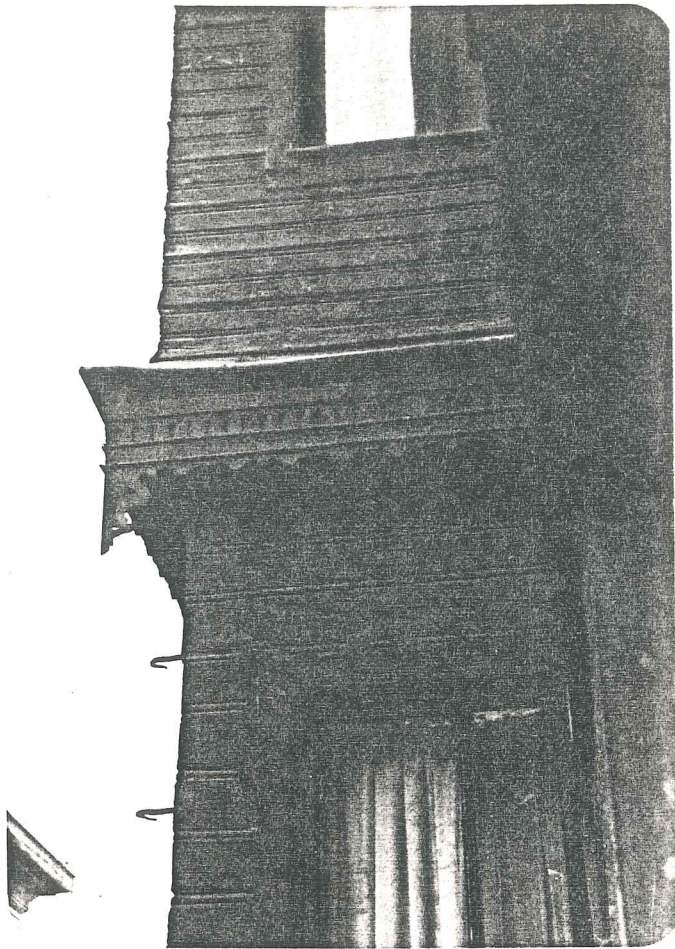
Resim 74- Ahşap kat silmesi

Resim 75

Resim 76

Resim77

Resim 78

4.4. YAPIM TEKNİĞİ VE MALZEME

4.4.1. Ahşap Yapılar

4.4.1.1. İskelet Sistemi

Ahşap yapılarda çoğunlukla devamlı dikmeli sistem kullanılmıştır. Dikmearalıkları sık ve 35'er cm'dir. İçte bağda di sıva, dışta ise çoğunlukla ahşap kaplama vardır (Resim 79, 80).

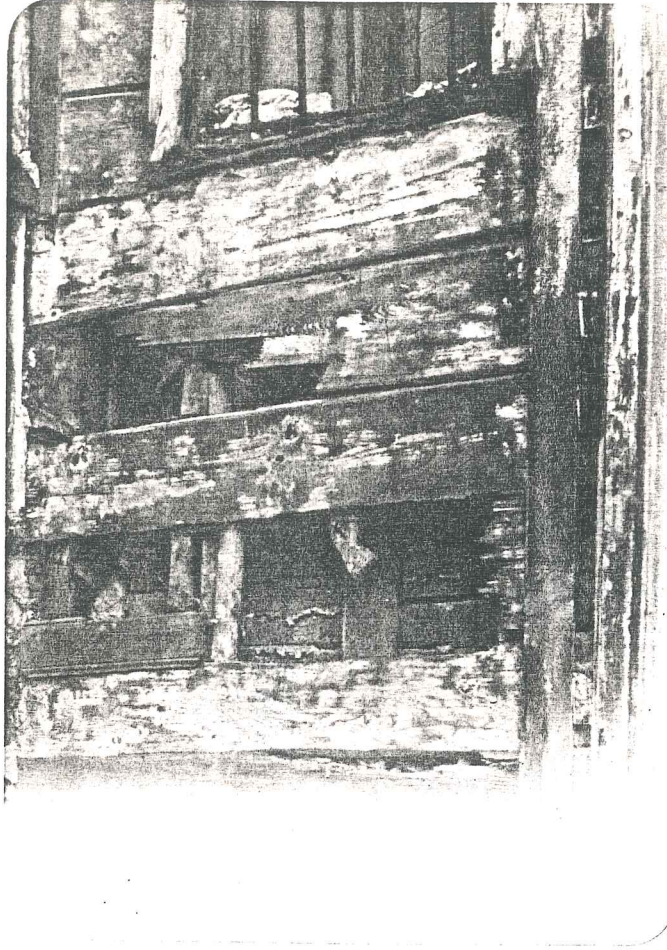
4.4.1.2. Cephe Kaplamaları

Kuzguncuk'ta düz, pahlı ve dairesel olmak üzere üç tip cephe kaplaması saptanmıştır. Düz (yalı baskısı) 3 evde görülmüştür. Pahlı ve dairesel tipte olanlar çeşitli genişliklerde (özellikle dairesel tip) pek çok defa tekrarlanmıştır (Tablo 16) (Resim 79).

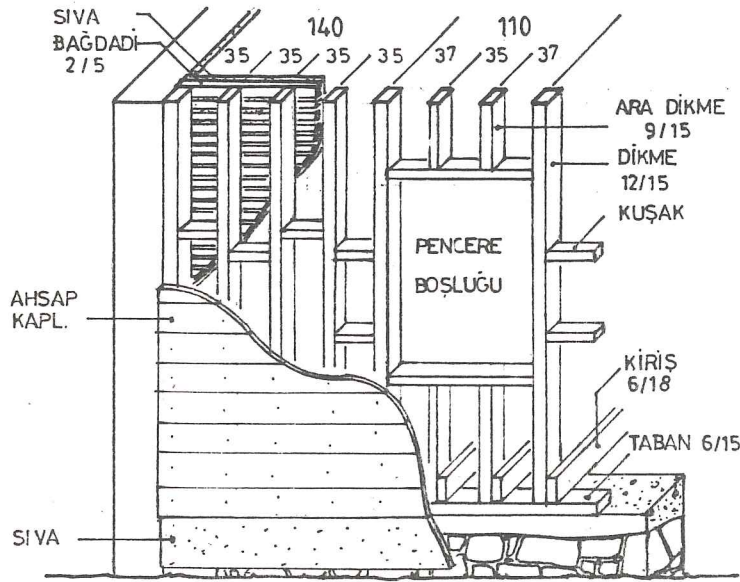
4.4.2. Kagir Yapılar

4.4.2.1. Çıplak Tuğla Duvar İşçiliği

Sıvanmayan tuğla yapılarda çeşitli tuğla oyunları ile gölge ve hareket sağlanmıştır. Bunlar daha çok kat ve saçak silmeleriyle pencere söve ve lentolarında görülür (Tablo 17) (Resim 76, 81).

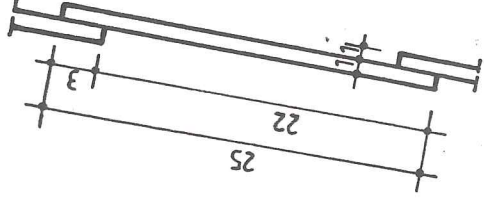
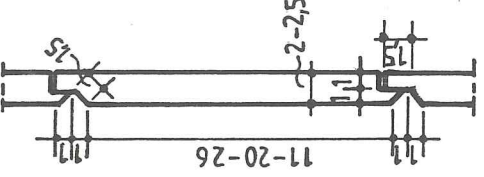
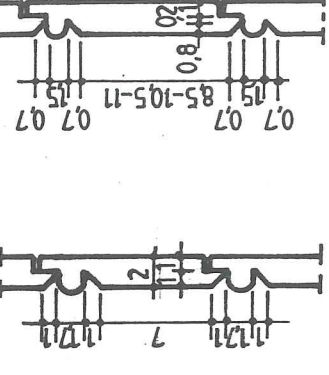

Resim 79

Resim 80

Tablo:16 AHŞAP YAPILARDA CEPHE KAPLAMA BIÇİMLERİ

DUZ	PAHLI	DAIRESEL
		

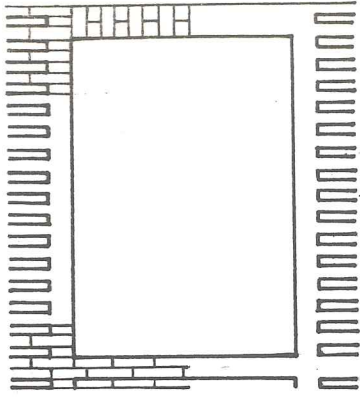
4.4.2.2. Sıvalı Tuğla Duvarlar

Sıvanan yapılar da sade bırakılmamıştır. Özellikle giriş katlarında pencere ve kapı çevreleri tuğla ile bezenmiştir (Tablo 17). Pencere ve kapı çevreleri çoğunlukla kemerlidir. Tuğlalar bir ve yarım olarak sövelerde ve duvar dizilişinde yatay, kemer ve denizliklerde ise, dik olarak kullanılmışlardır.

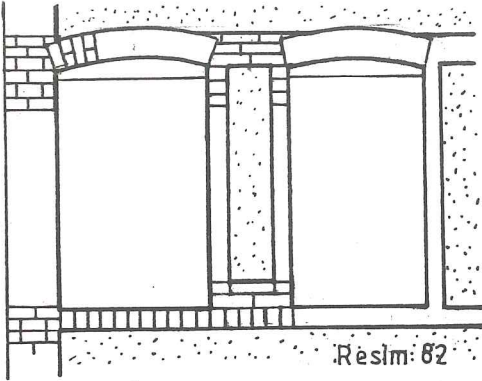
4.4.2.3. Bezemeli Sıvalı Duvarlar

Sıva kaplı duvarlarda tuğladan başka bir de yine sıva bezemeler yapmışlardır. Bunlar sütun ve arşitrav taklitleri ve rozetlerle süslü hareketli cepheler oluştururlar (Tablo 17).

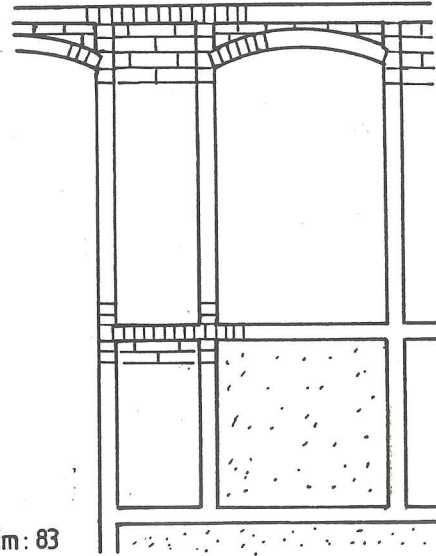
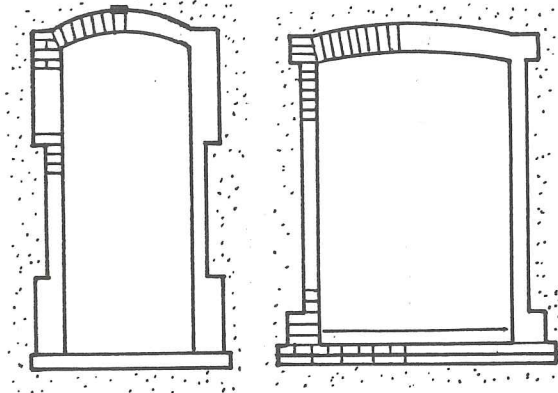
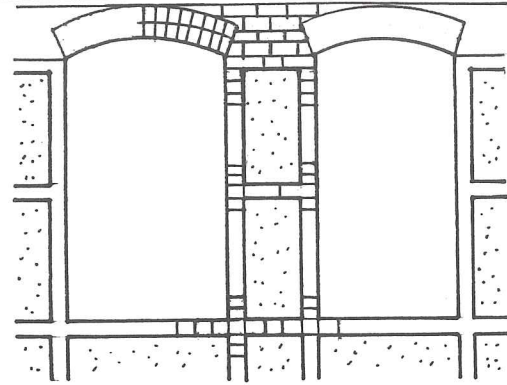
ÇIPLAK TUĞLA

SIVA + TUĞLA UYGULAMASI

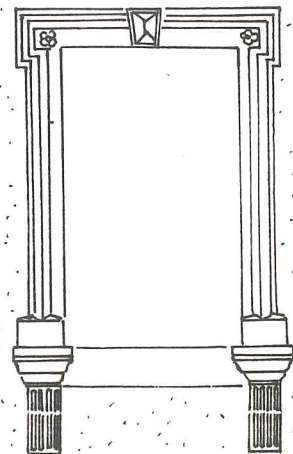
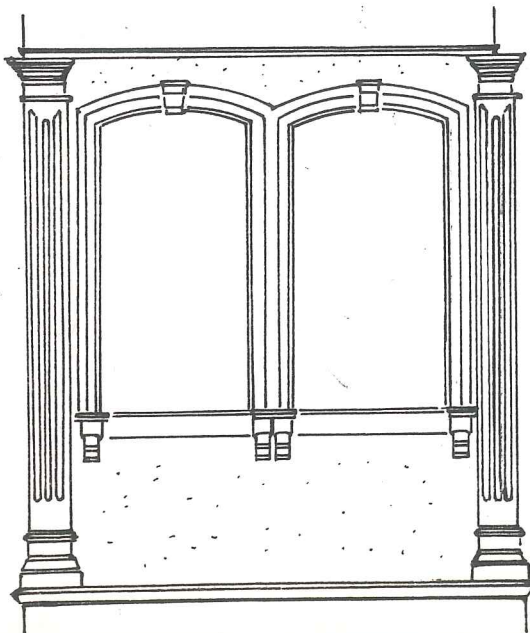

Resim: 82

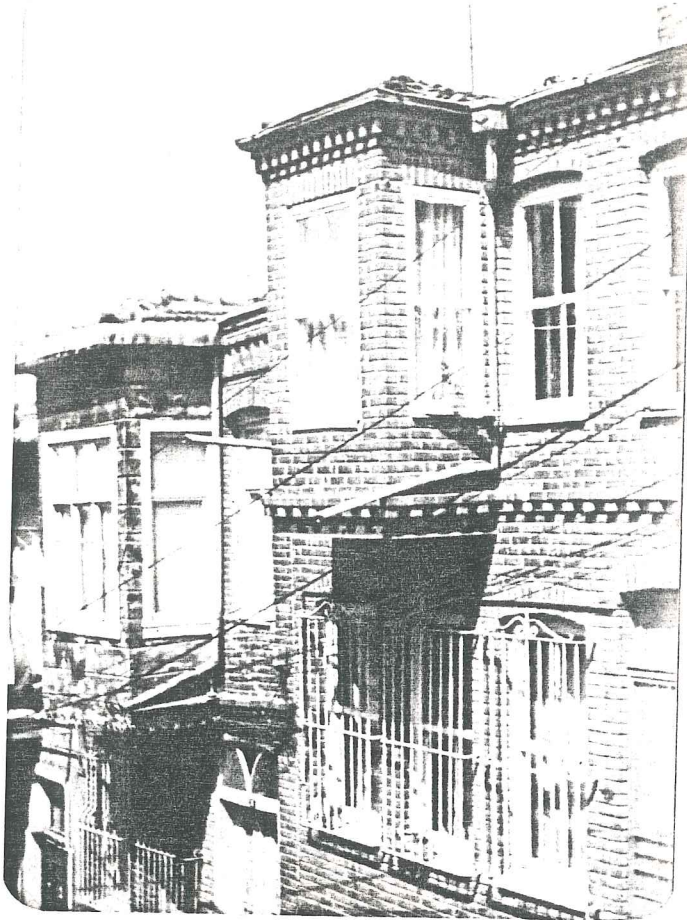

Resim: 83

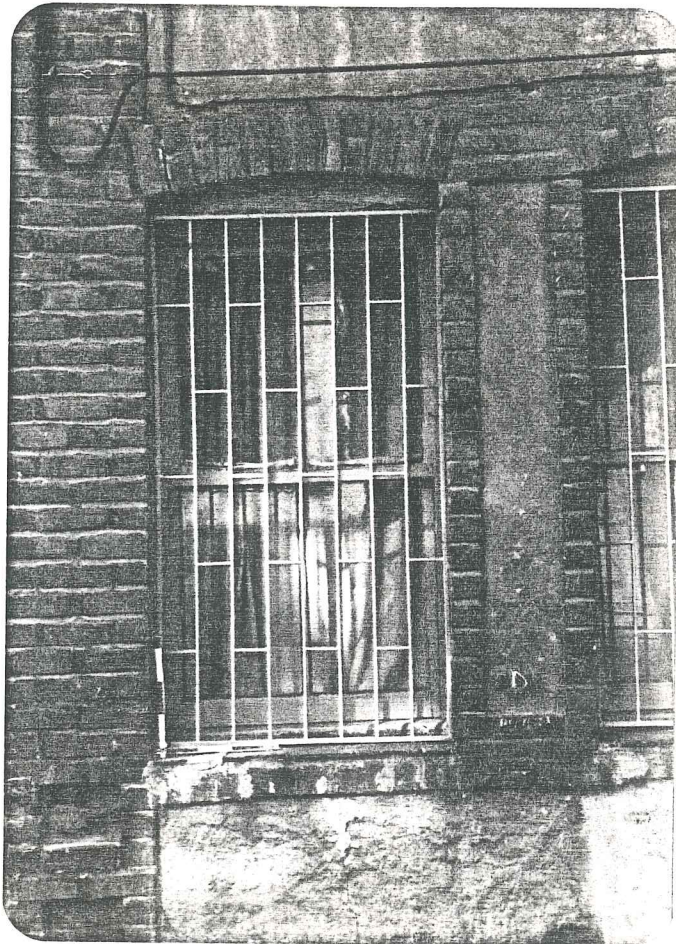
SIVA BEZEMELİ

Resim: 84

Resim 81

Resim 82

Resim 83

Resim 84

5. SONUÇ

5. SONUÇ

Kuzguncuk "Fiziki durumu", "Tarihsel Gelişimi" ve "Yapıların Biçimlenişi" şeklinde 3 ana grup altında incelenmiştir. Tarih boyunca burada yaşayan çeşitli din ve kültürdeki insanlar kaynaşarak Boğaziçi'nin bir parçası olmuş ve ortak bir kültür oluşturmuşlardır. Bugüne kadar yangınlardan kalabilenler ancak 19. y.y. sıraevleri, yalı ve köşkleridir.

Bölge, yalılıarı, onların hemen arkasındaki koru, bostan, bahçe ve bunların aralarına serpiştirilmiş köşkleriyle boğaziçinin bir parçası durumundayken bugün Üsküdar-Boğaz ana trafik yolu buranın denizden kopmasına sebep olmuştur. Pekçok eski yalının yıkılışı, yerlerine böge karakterine uymayan apartman-yalılıların yapılışı, yamaçlardaki bahçe ve bostanların bozularak, plansız bir yerleşmeye gidiş başlıca olumsuz yönlerdir. Tepelerdeki köşklerin geniş bahçelerine yapılan apartmanlar geriye kalan bahçeden az da olsa yararlanmaktadır. Bunlar Nakkastepe yokuşunun kenarındaki bahçelerdedir. Yokuşun mezarlık tarafı ise boştur, yerleşimi burası sınırlar.

Aşağılardaki yıkılan eski evlerin yerine yapılan yeni binalar ise sıra ev düzeninden dolayı havasız ve daha sağlık-

sızdırlar. Burada arka bahçeler havalandırma bacası niteliğindedir.

Ancak son günlerde belediye'nin eski binaların yıkımına izin vermeyişi, strüktürü bozulmuş bu tip binalara sahip kişilerin bunları yenileme isteği konuya ilgilerini arttırmıştır. Binaları tamir ettirmeye yeterli gücü bulunmayanlar bunları satma yoluna gitmektedirler. Binalar eğer az bir tamirle kullanılabilir hale gelebilecekse bozulan yerleri onarılmakta, aynı zamanda ihtiyaca cevap veremeyenler de bazen yine konut, bazen de ticari amaçlı hale getirilerek ve dış cepheleri korunarak yeniden inşaa edilmektedirler.

Bugün Kuzguncuk'ta küçük ve büyük tip pek çok restorasyon çalışması yapılmakta konut amaçlıların yanı sıra bir de ikiz iki ev birleştirilerek alt katı çarşı, üst katlar ise sağlık hizmetleri ve konut olarak projelendirilmiştir.

Bu tarihsel çevrede yaşayan halkın, çevresini görüp, tanımaya başlamış olması bir avantajdır. Ancak onların yapılarıyla ilgili her türlü sorunlarını halledecek ve yol gösterecek bir danışma bürosunun kurulması gereklidir. Aksi halde yapılar özgünlüğünü yitirerek, tanınmayacak hale gelecektir.

EKLER

TESPİT VE RÖLÖVE PAFTALARI

NOTLAR

- 1- Agat, Boğaziçinin Turistik Etüdü, s.73.
- 2- Aysu, "Boğaziçinin Doğal Yapısı", s.49-67.
- 3- Zıllıoğlu, Seyahatname, Cilt II, s.168.
- 4- Eyice, Boğaziçi, s.54.
- 5- Kömürcüyan, İstanbul Tarihi, s.292.
- 6- Zıllıoğlu, loc.cit.
- 7- Kömürcüyan, loc.cit.
- 8- Konyalı, Üsküdar Tarihi, Cilt I, s.4.
- 9- Kömürcüyan, op.cit., s.293.
- 10- İnciciyan, XVIII. Asırda İstanbul, s.107.
- 11- Kömürcüyan, loc.cit.
- 12- Ayverdi, Boğaziçinde Tarih, s.371-372.
- 13- Konyalı, op.cit., Cilt II, s.417.
- 14- İbid., Cilt II, s.418.
- 15- Aynı yapının ilk yapım tarihi için 1835, ikinci yapımı için de 1866 tarihleri verilmektedir. Kömürcüyan, loc.cit.
- 16- Konyalı, op.cit., Cilt II, s.425.
- 17- İbid., Cilt II, s.421.
- 18- Sapdere, Harem-Çengelköy Arasındaki Yapılar, s.no yok.
- 19- Koçu, İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6, s.2994.
- 20- Ekimoğlu, Anadolu Sahili Yalıları, s.82-83.
- 21- Eski fotoğrafından yararlanılmıştır. Sapdere, loc.cit.
- 22- Konyalı, op.cit., Cilt II, s.469.
- 23- İbid., Cilt II, s.63.
- 24- Birsal, Elmas Boğaziçi, s.307.

- 25- Ekimoğlu, op.cit., s.73.
- 26- Eldem, Plan Tipleri, s.186.
- 27- Atay, Çankaya, s.32.
- 28- Danışman, Osmanlı Tarihi, Cilt 12, s.274.
- 29- Çelenk, Marko Paşa Yapıları, s.19.
- 30- Konyalı, loc.cit.
- 31- Agat, op.cit., s.98.
- 32- Konyalı, op.cit., Cilt I, s.4.
- 33- Denel, Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim, s.61-62.
- 34- İbid., s.58.
- 35- İbid.

BİBLİYOGRAFYA

- AGAT, Nilüfer, Boğaziçinin Turistik Etüdü, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayını, 1963.
- ATAY, F. Rıfki, Çankaya, İstanbul, Yayınevi yok, 1969.
- AYSU, Çiğdem, "Boğaziçi ve Çevresinin Doğal Yapısı", İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Simpozyumu, İstanbul Çevre Koruma ve Yeşillendirme Derneği Yayını, 1975, s.49-67.
- AYVERDİ, Samiha, Boğaziçinde Tarih, Enstitü Yayın No: 56, İstanbul, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 1968.
- BATUR, A; YÜCEL, A; FERSAN, N, "İstanbul'da 19. y.y. Sıraevleri: Koruma ve Yeniden Kullanım için Bir Monografik Araştırma", O.D.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, Güz 1979, s.185-205.
- BİRSEL, Salâh, Sergüzeşt-i Nono Bey ve Elmas Boğaziçi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları No: 240, Ankara, 1982.
- ÇELENK, Yasemin, "Marko Paşa'nın Anadolu Kavağındaki ve Kuzguncuk'taki Yapıları", İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, yayınlanmamış lisans tezi, 1981.
- DANIŞMAN, Zuhuri, Osmanlı İmparatorluğu Tarihi, İstanbul, Yazarın kendi yayını, 1966.

DENEL, Serim, Batılılaşma Sürecinde İstanbul'da Tasarım ve Dış Mekanlarda Değişim ve Nedenleri, Ankara, O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Ara-Yayınları, 1982.

EKİMOĞLU, Macide, "Boğazın Anadolu Sahili Yalıları", İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, yayınlanmamış lisans tezi, 1970.

ELDEM, S.Hakkı, Türk Evi Plan Tipleri, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayını, 1968.

EYİCE, Semavi, Bizans Devrinde Boğaziçi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını No: 2236, Türkiye'de Ortaçağ Sanatı Araştırmaları: III, İstanbul, 1976.

İNCİCİYAN, P.G, XVIII. Asırda İstanbul, Çeviri ve Notlar: Hrand D.Andreasyan, Enstitü Yayın No: 19, İstanbul, Fethi Derneği Yayını, 1956.

KOÇU, R.Ekrem, İstanbul Ansiklopedisi, İstanbul, İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyatı Kollektif Şirketi Yayını, 1963.

KONYALI, İ.Hakkı, Abideleri ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi, İstanbul, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları, 1976.

KÖMÜRCÜYAN, Eremya Çelebi, İstanbul Tarihi XVII. Asırda İstanbul, Çeviri ve Notlar: Hrand D.Andreasyan, İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 506, 1952.

SAPDERE, Mihriver, "Harem-Çengelköy Arasındaki Yapılar", İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Yayınlanmamış Lisans Tezi, 1979.

TURANİ, Adnan, Dünya Sanat Tarihi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, No: 99, Ankara, 1983.

ZILLİOĞLU, Mehmet, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Türkçeleştiren: Zuhuri Danışman, İstanbul, Zuhuri Danışman Yayınları, 1971.

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: Seza DURUDOĞAN

Doğum Yeri, Yılı: İstanbul-1961

İlköğrenim: Yavuzevler İlkokulu-Bakırköy (1967-1972)

Ortaöğrenim: Kültür Koleji-Bahçelievler (1972-1978)

Yüksek Öğrenim: Yıldız Üniversitesi-İstanbul (1978-1983)

Öğrenim Sonrası: ATA İnşaat Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.
Mimari Bürosu Elemanı (1983)